

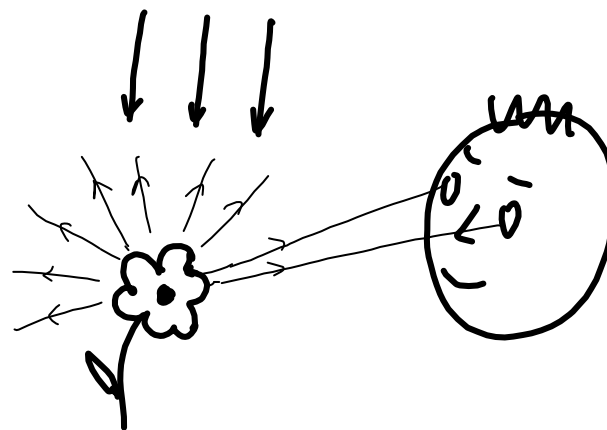
Optika - nauka o šířím světla *opakování ze sekundy*

Švětlo se šíří přímočívě a odráží se od barevných povrchů. Nejvíce od bílého, nejméně od černého povrchu.

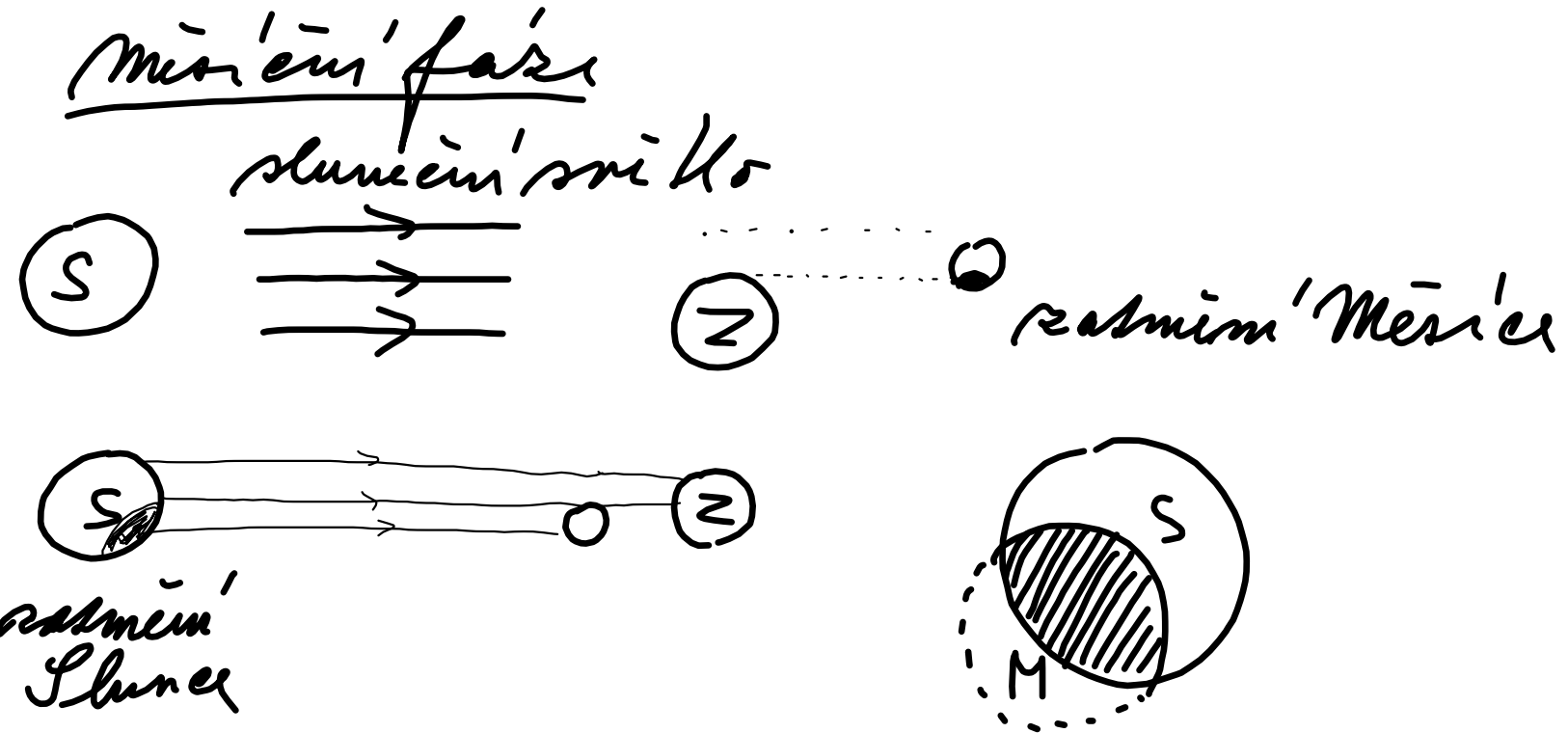
Ze žibáškami vzniká stín

Jak vidíme

Švětlo dopadne na předmět, od kterého se odráží do všech směrů. Když dopadne do oka, předmět vidíme.

Barva - bílé světlo se skládá ze světla
všech barev (dá se rozložit
např. hranolem)
od bílého povrchu se odráží všechno světlo
od barvného - ||- jen světlo dané barvy
od černého povrchu se neodráží žádné světlo

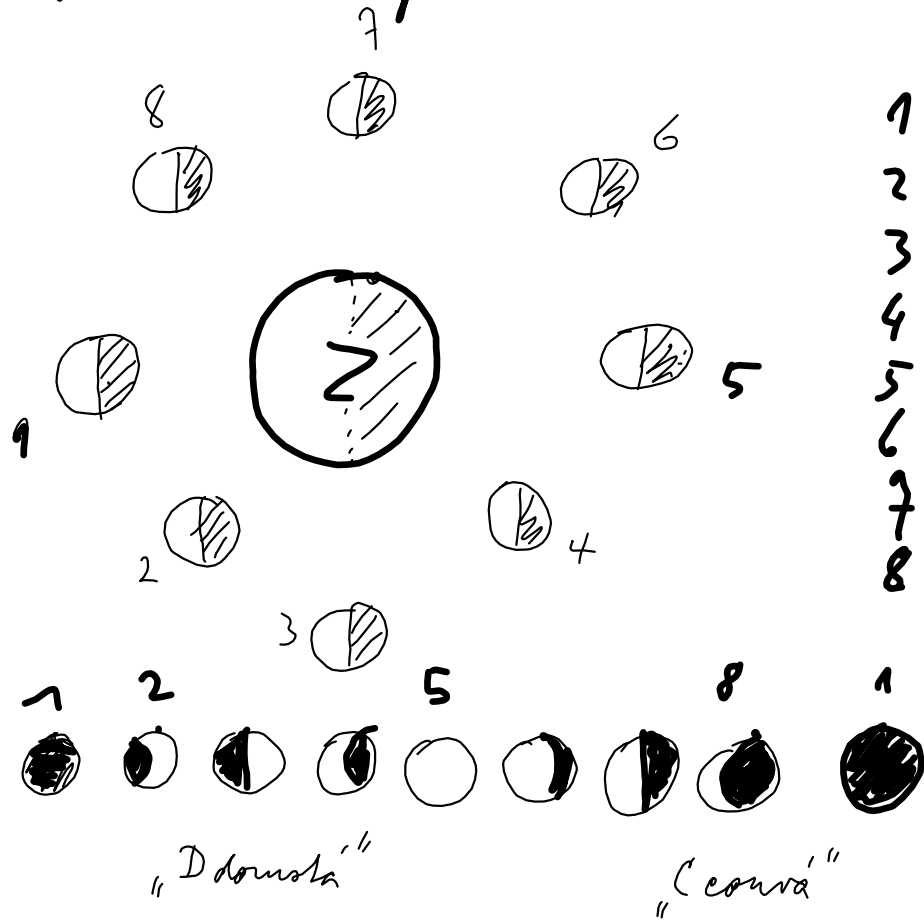

Zasmin' Slunce Venusa'

<http://v.smid.sk/fyzika/scr/venus6.gif>

<http://v.smid.sk/fyzika/venus.html>

Misíoní fáse

- 1 NOV
- 2
- 3 1. élvra
- 4
- 5 ÚPLNĚK
- 6
- 7 poslední élvra
- 8

... jak je vidíme z pohledu ze Země

Škvetlo v různých prostředí
prostředí může být:

- průhledné - paprsky se šíří přímočaře

(vzduch, voda, sklo)

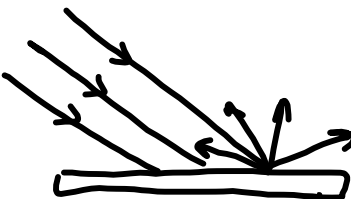
- průsvitné - paprsky se rozptylují

(mléčné sklo, kalná voda, mlha)

- neprůhledné

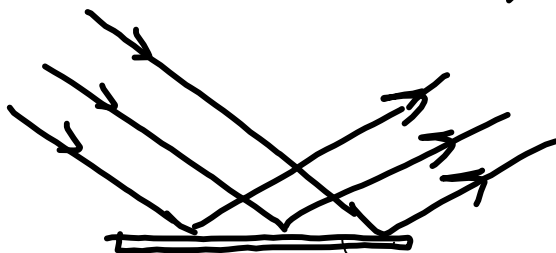
na hranici dvou látek (na rozhraní) se
světlo může:

- rozptýlovat (světlo se odráží do
všech stran)

list papíru

- odrážet

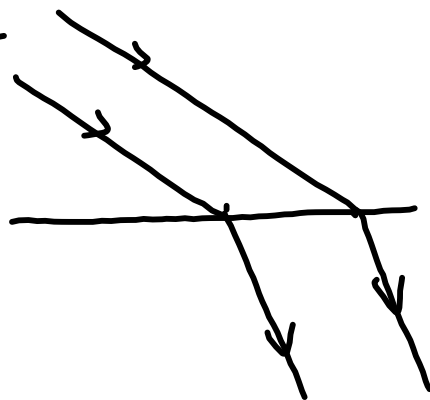

zrcadlo (vodní hladina,
vytlesný plech)

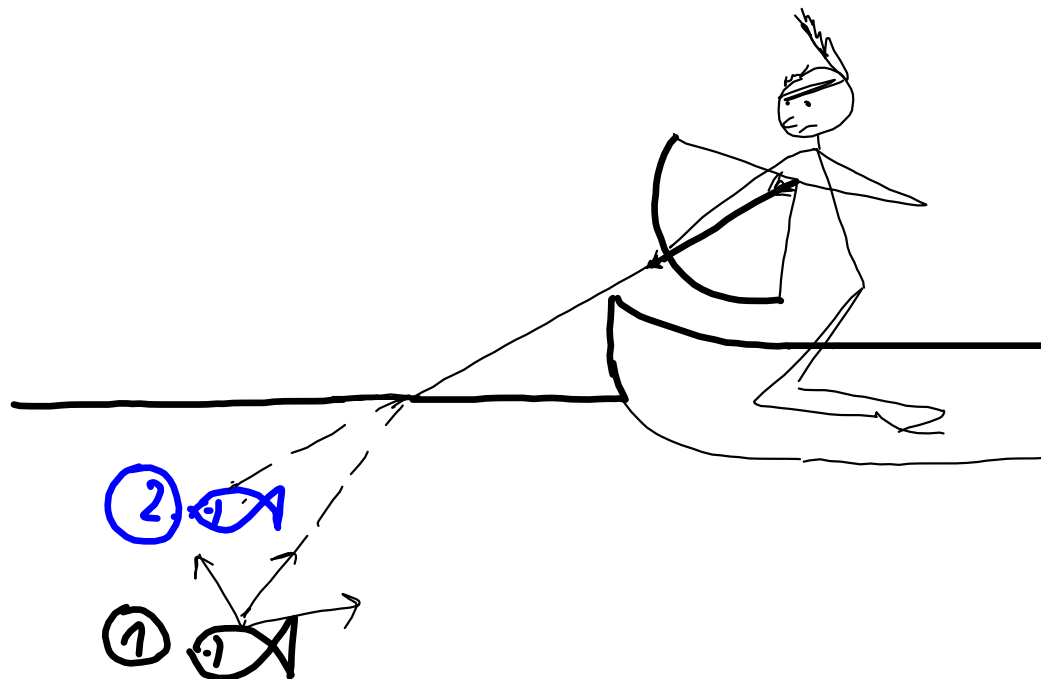
- lámat

1. látka

2. látka

(např. vzduch a sklo
vzduch a voda)

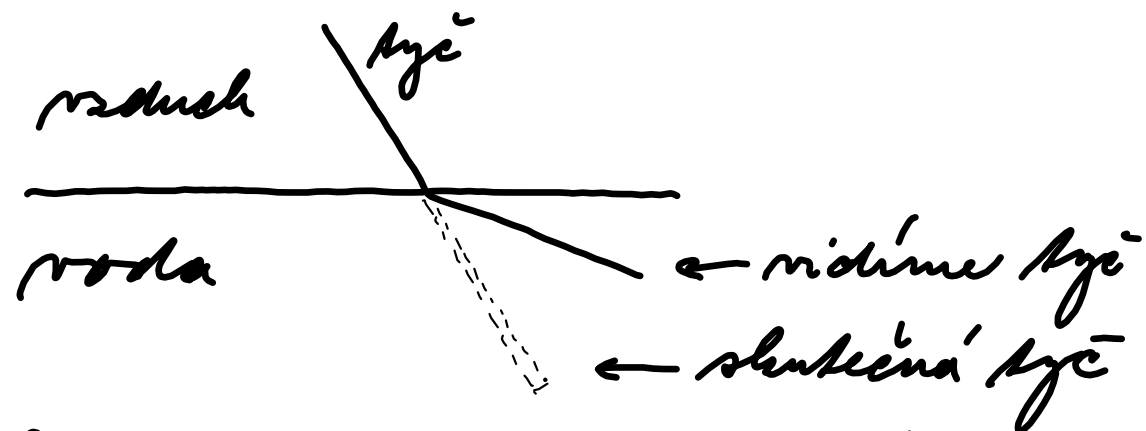

① v tomto místě ryba je

② v tomto místě rybu indičan vidí

V tomto případě šíp rybu mine nad její hlavou
 Půsok bude indičan měřit ¹² ¹² pod místo, ve
 kterém rybu vidí.

» Ryč do vody ponořena'... »

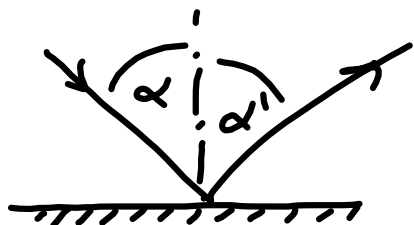

Při pohledu do vody vidíme dno jako by bylo výš.

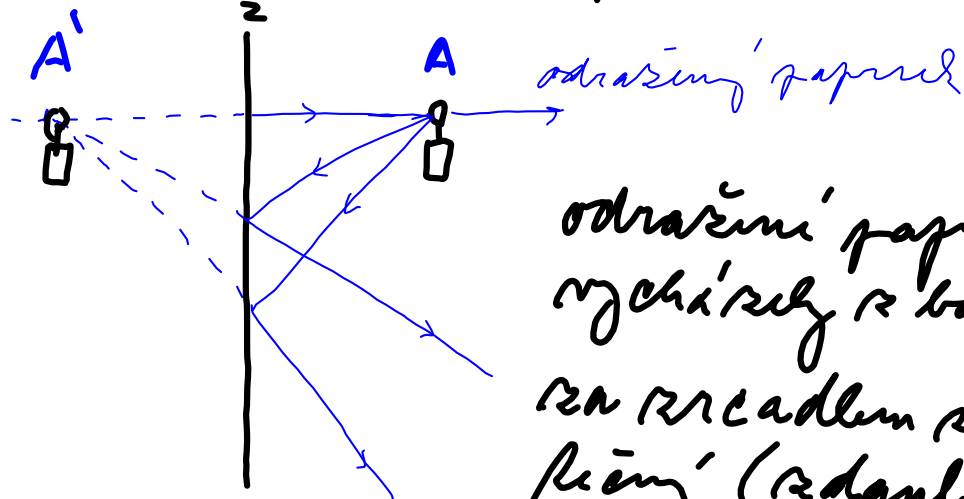

Otárasování↓ 6.9.2016

otárasování rovinným zrcadlem
 (podle zákona odrazu: úhel dopadu je roven
 úhlu odrazu $\alpha = \alpha'$)

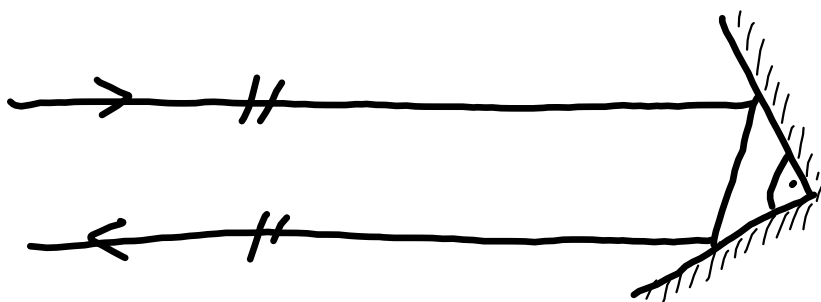
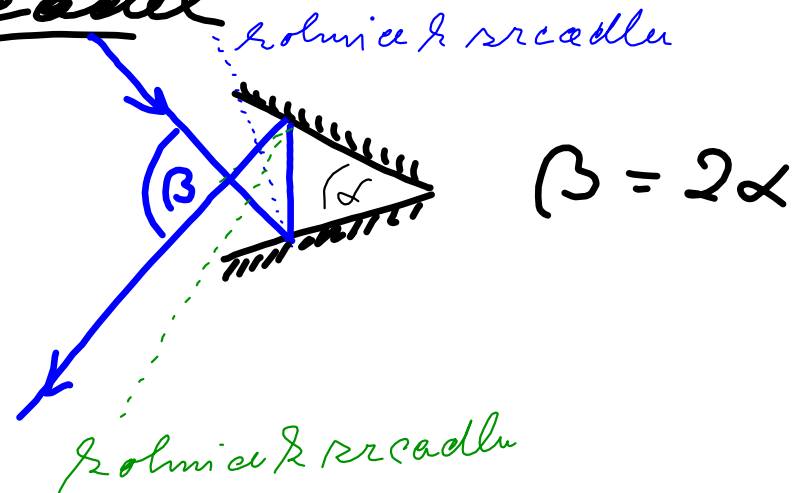
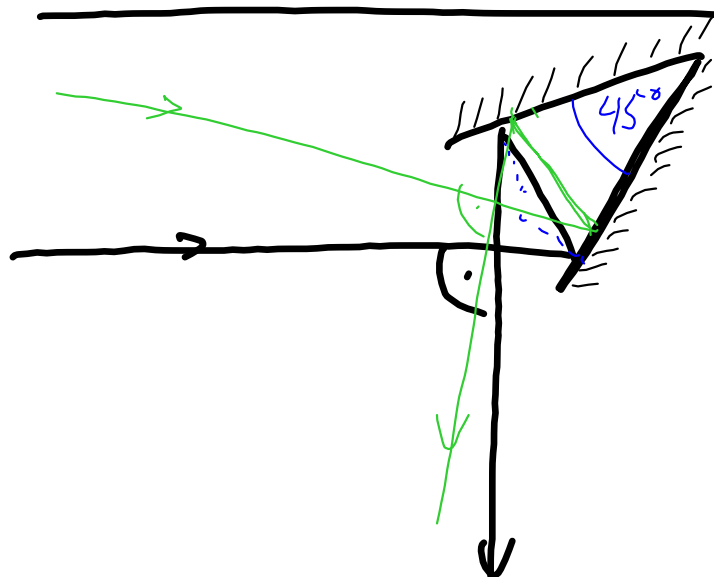

Vznik obrazu za zrcadlem

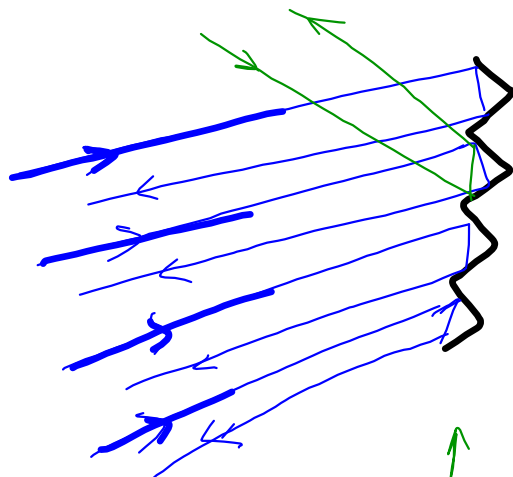

odrážené paprsky jako by
 vycházely z bodu A' za zrcadlem.
 Za zrcadlem se vytváří nesbír-
 něný (zdánlivý) obraz.

Odras od dron zrcadlu

konkory odrazení (súhl.
 90°) odrazení paprsku
 tak, že je rovnob.
 se vstupujícím paprskem
 - odrazení světla zpět

„odrazni svetlo“ je
svetlo „rohu brzeli“

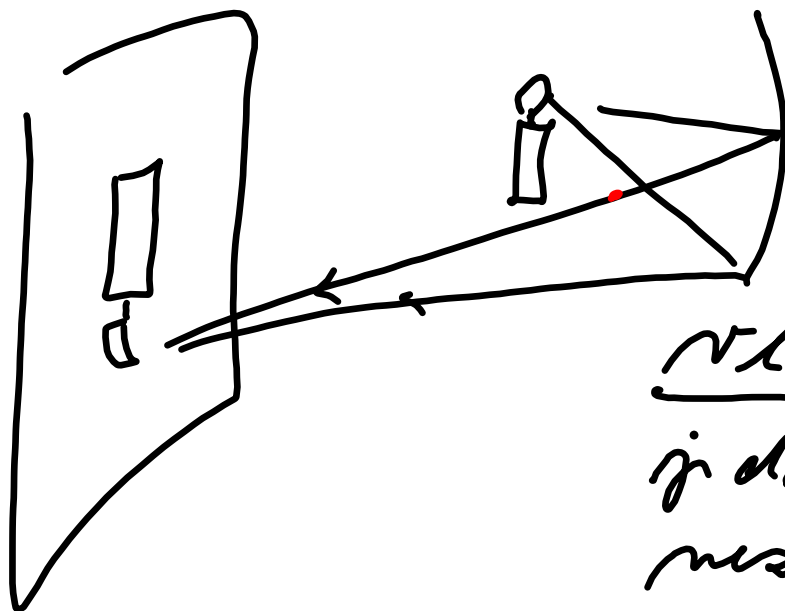
↑
prez odraznim svetlom

Vlastnosti obrazu vytvořeného zrcadlem:

- vzdal. obraz od zrcadla je stejná jako vzdálenost předmětu
- obraz má stejnou velikost jako předmět
- obraz je vzpřímený
- obraz je stranově převračený
- obraz je virtuální

↓ 9.9.

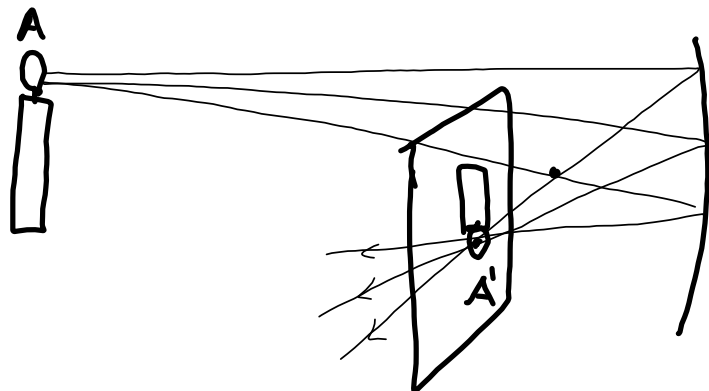
... díky zrcadlu + robr. d. z.

Vlastnosti obrazu (předmet
je dál než ohnisko - na více
než 2x)

- skutečný
- zvětšený
- převrácený

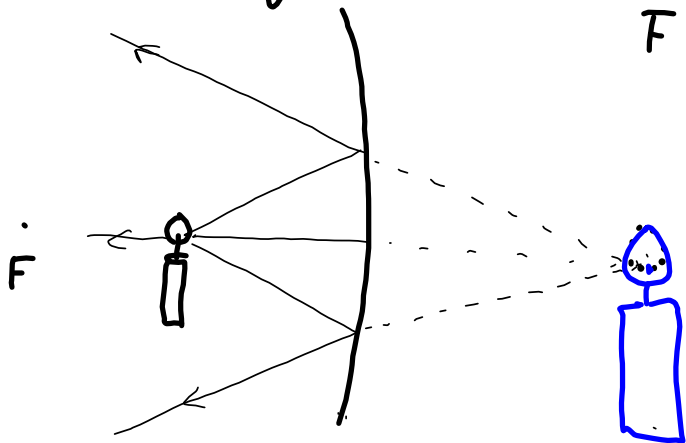
(předmět je dál než dvojnásobek vzdálenosti ohniska)

obraz je:

- skutečný
- zmenšený
- převrácený

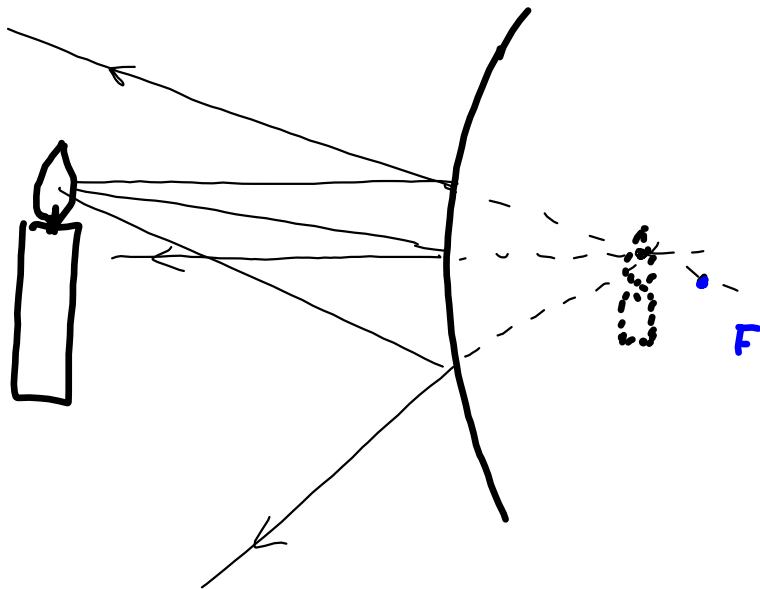
(předmět je mezi vzdálením a ohniskem)
F... ohnisko

obraz je:

- virtuální
- přímý (nepřevrácený)
- stranově převrácený
- zvětšený

Výpubli'rcadlo

obraz je

- zdánlivý
- směrný
- přímý (vzřímaný)
- mnohem přemáčený

Grafické řešení zobrazování

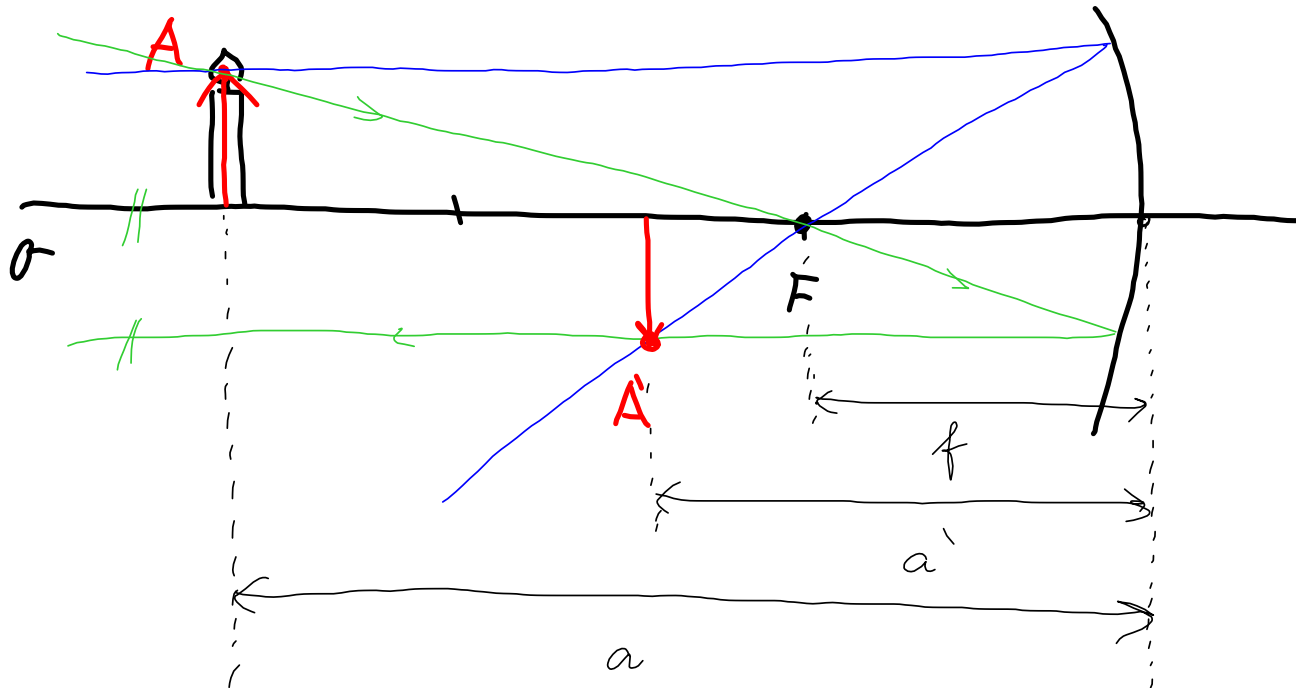
a ... předmiotová vzdálenost (předmětu od zrcadla)

a' ... obrazová - " - (obrazu - " -)

f ... ohnisková - " - (ohniska - " -)

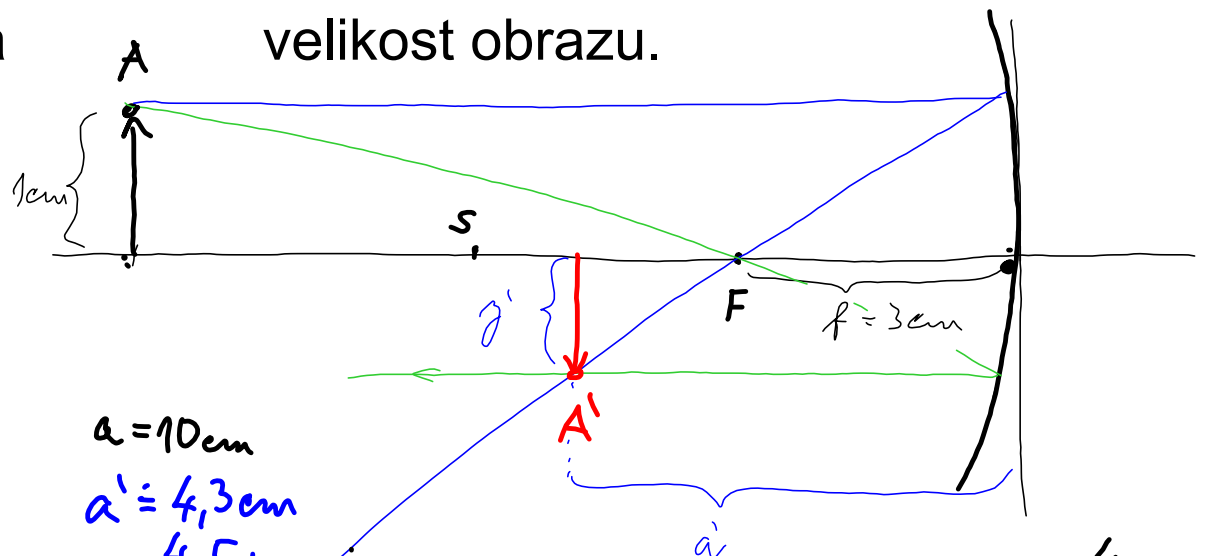
r ... poloměr křivosti zrcadla

$$r = 2 \cdot f$$

Př.: Duté zrcadlo má ohniskovou vzdálenost 3cm a předmět vysoký 1 cm je 10 cm před zrcadlem. Určete graficky obrazovou vzdálenost a velikost obrazu.

$$a = 10 \text{ cm}$$

$$a' = 4,3 \text{ cm}$$

$$4,5 \text{ cm}$$

$$z' = 0,5 \text{ cm}$$

$$0,4 \text{ cm}$$

$$Dě ... a' = ? (4 \text{ cm})$$

$$z' = ? 0,5 \text{ cm}$$

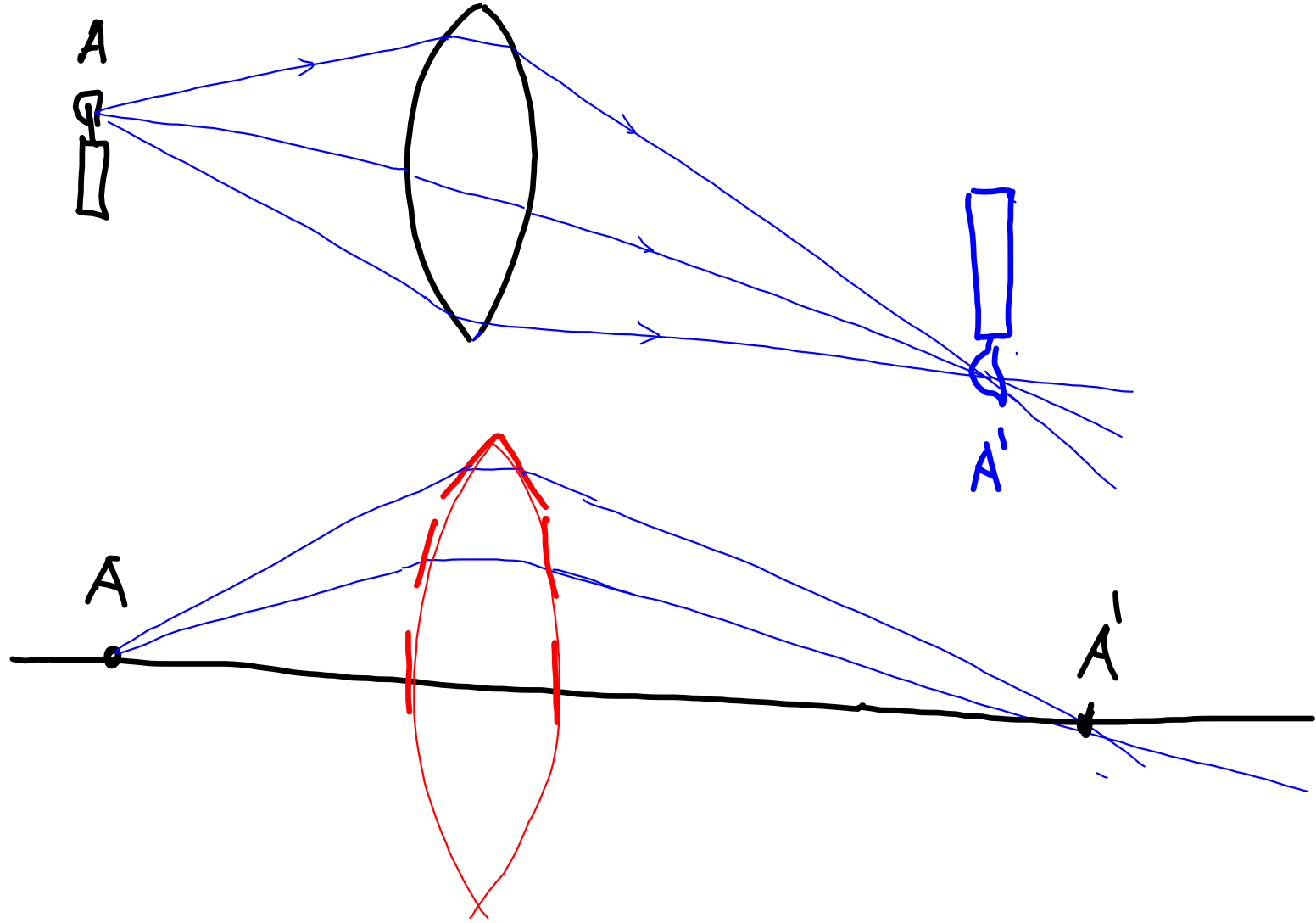
$$0,4$$

vyzkoušejte také zrcadlem a vypracujte zrcadlem

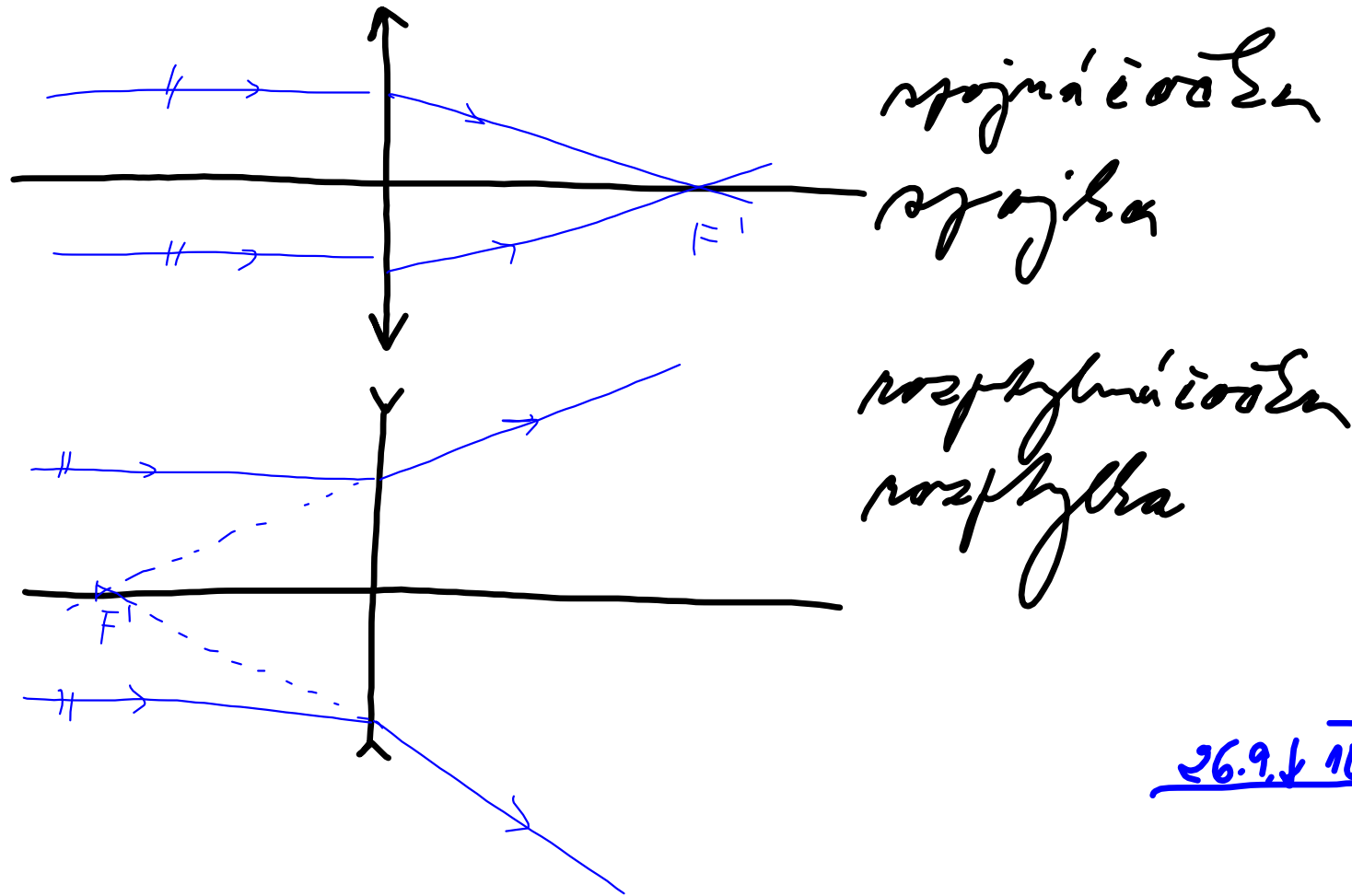
$$z = 1 \text{ cm} \quad f = 3 \text{ cm (vyprac.)} \quad a = 10 \text{ cm}$$

$$a' = ? \quad z' = ?$$

Zobrazování čočkou

οφθαλμική εστία
 συνκavitική εστία ... μάσκα εστία:

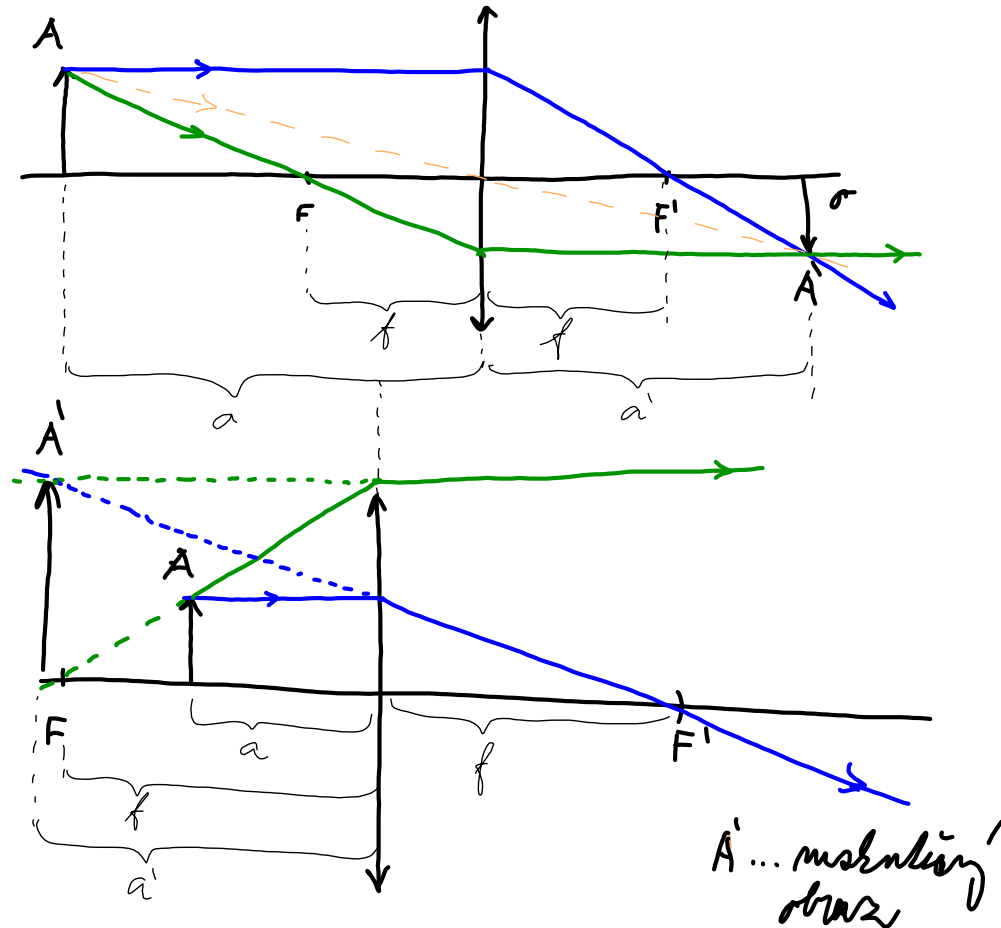
26.9.16

Yojina'čōča sobrasuji q'atobus
jato dusi'acado

Qospylna'čōča sobrasuji q'atobus jato
aypubli'acado

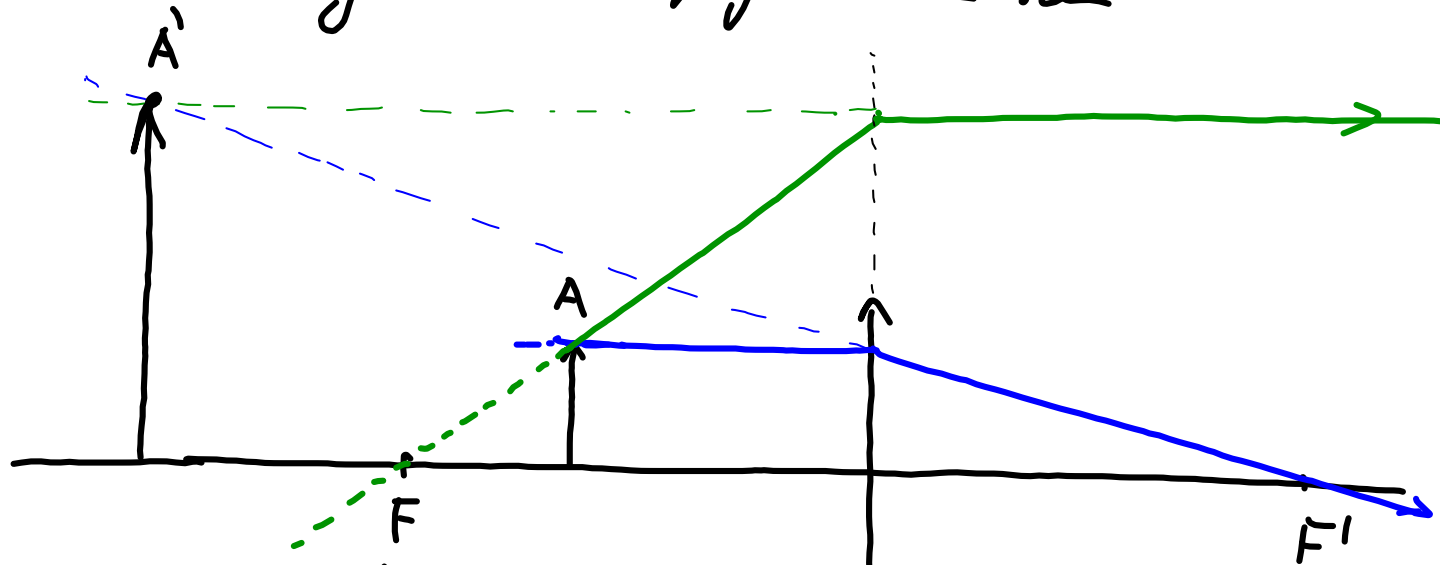
- q'och' papusti' čōčon q'asi' q'atobna'
q'aridla, jato q'os sobrasuji' acadlem

Chod paprsků čočky

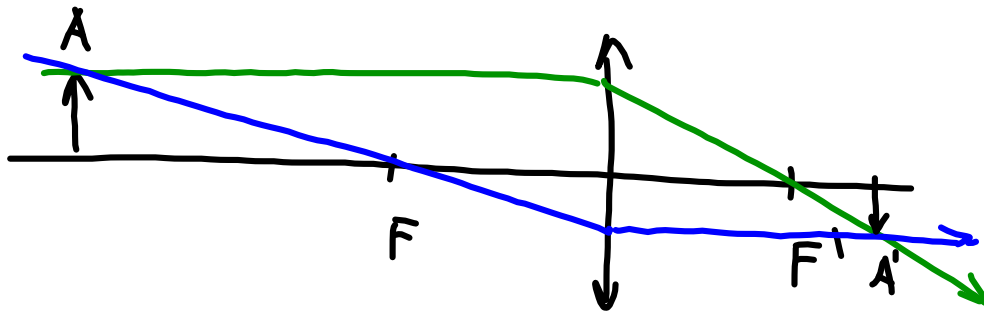

Dů ... naryjete chod paprsků spojkou pro vytvoření
skutečného, přímého, skutečného zmenšeného
a neskutčného obrazu.
může vzniknout skutečný zmenšený obraz (spojka)

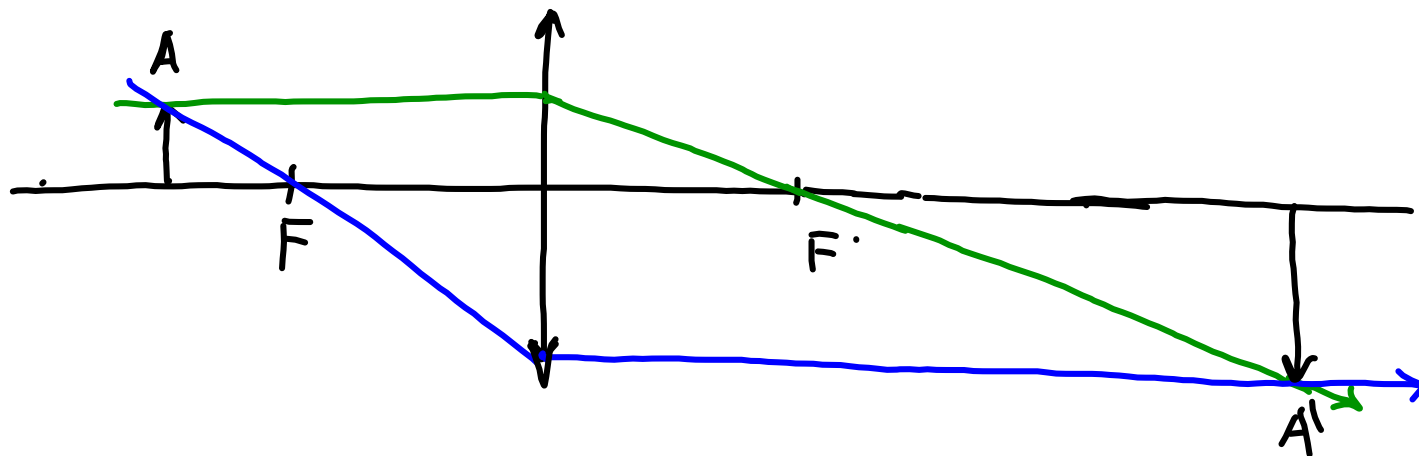
neháčeký obraz - spojnost obrazu

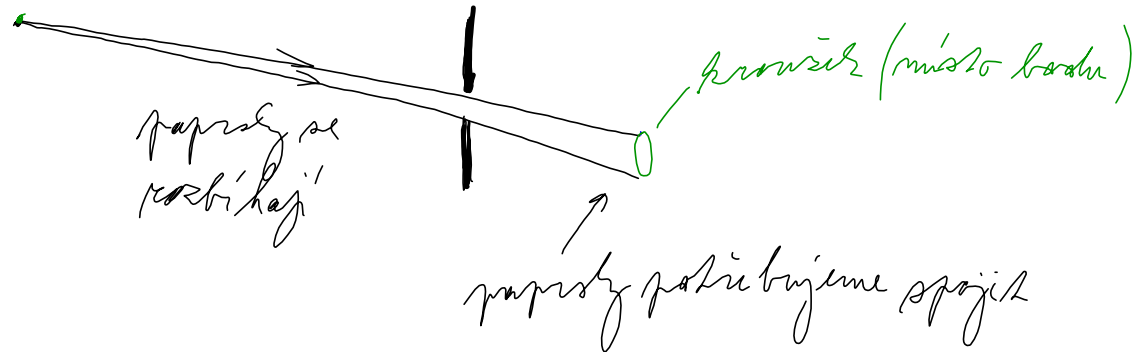
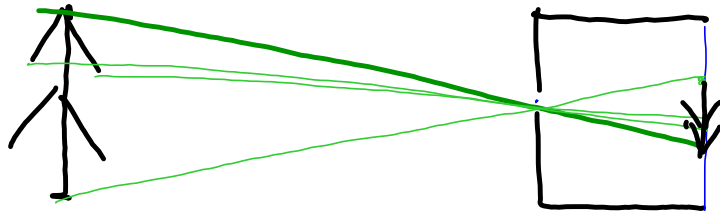
ohnákové chod
 paprsků spojku $h < f$, že vznikne rozešířený
 skutečný obraz ($a > 2f$)

onaizornēle chod
paprašū, opojšon katr, ņu vėnibėne vėtėsinj
stulėinj olat ($f < a < 2f$)

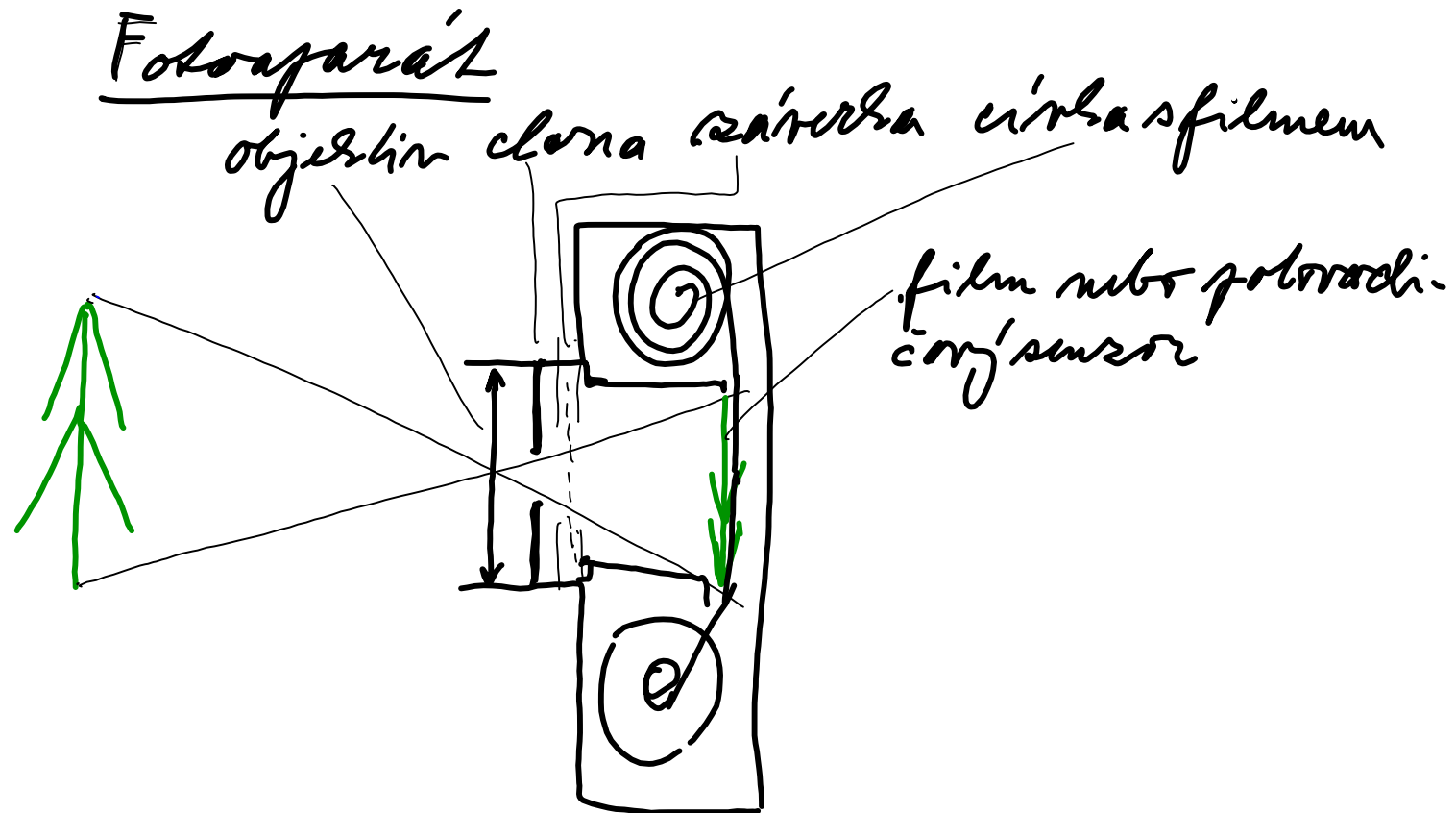
Zobrazování dírkou komorou

Když do dířky přidáme spojnou čočku
obraz se roztáhne a otvor (dířka) může
být větší.

- vznikne fotoaparát.

objektív posouváním saostvíje obraz
clona ... nastavení množství světla, které projde
záberka... otevřít a zavřít přívod světla
na film (nastavení doby expozice)

naslavení - rozostření (naslavení objektivu
na větší vzdálenost)

- exponice - přesvitlý obraz,
j preexponovaný

- nedovržený obraz
j podexponovaný

naslavení exponice

Clona (clonové číslo udává, kolikrát se průměr clony
„vejde“ do ohniškové vzdálenosti - malé clonové číslo
znamená, velký „ostroz“)

clonová čísla: 1 1,4 2 2,8 4 5,6 8 11 16 22 32

čas
doba expozice 1" $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$ $\frac{1}{16}$ ...

8" 4" 2" 1" 2 4 8 16 30 60 125 250 500 1000 2000 .....

číslo ISO (norma ISO)

... 50 100 200 400 800 1600 3200 ...

Chodíme nastavení jízdy kompromis

Stejnou efektivitu nastavíme, když

- při stejné citlivosti

racovním o jedno clonové číslo (např. 5,6 → 8)

a současně prodloužíme čas na dvojnás.

početním o jedno časové číslo (např. 60 → 30)

- při stejném čase

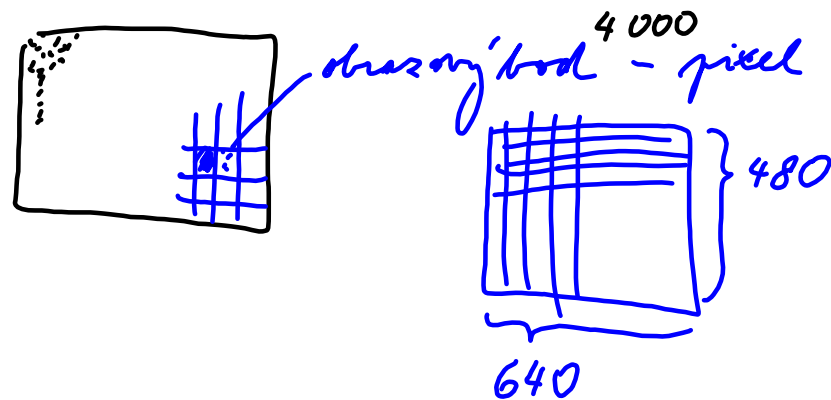
racovním o jedno clonové číslo (např. 5,6 → 8)

a současně zvýšíme citlivost o jedno
citlivostní číslo (např. 400 → 800)

úpravy měřené kombinovat

Důležitá parametry suché fotoaparátu.

f	150	$\bar{c}$	
2,8	1600	1"	-
4	3200		
2,8	12 800	14,7'	$\frac{1}{3920}$

$$640 \cdot 480 = 307200 \text{ bodů (pixelů)}$$

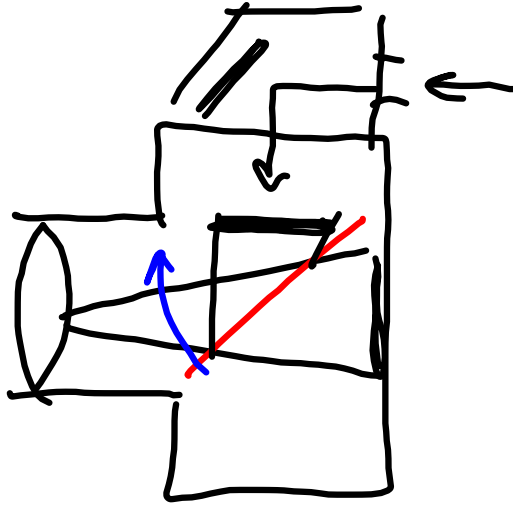
$$307,2 \text{ kř} = 0,3 \text{ MP}$$

13 MP ... 13 000 000 obrazových bodů

Dů - obrátek (řezu) oza - obr jako „fotografát“
(má „objektiv, clona, film“?)

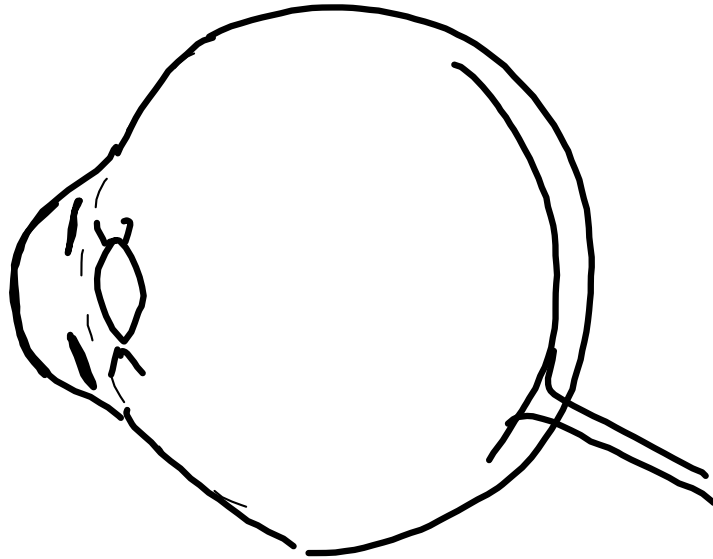
posu.

readhorla

Pho (jako optická soustava)

3A8 2015

Dů ... $\leftarrow$ záhl. papis
+ obrátek podle internu
(měřice)

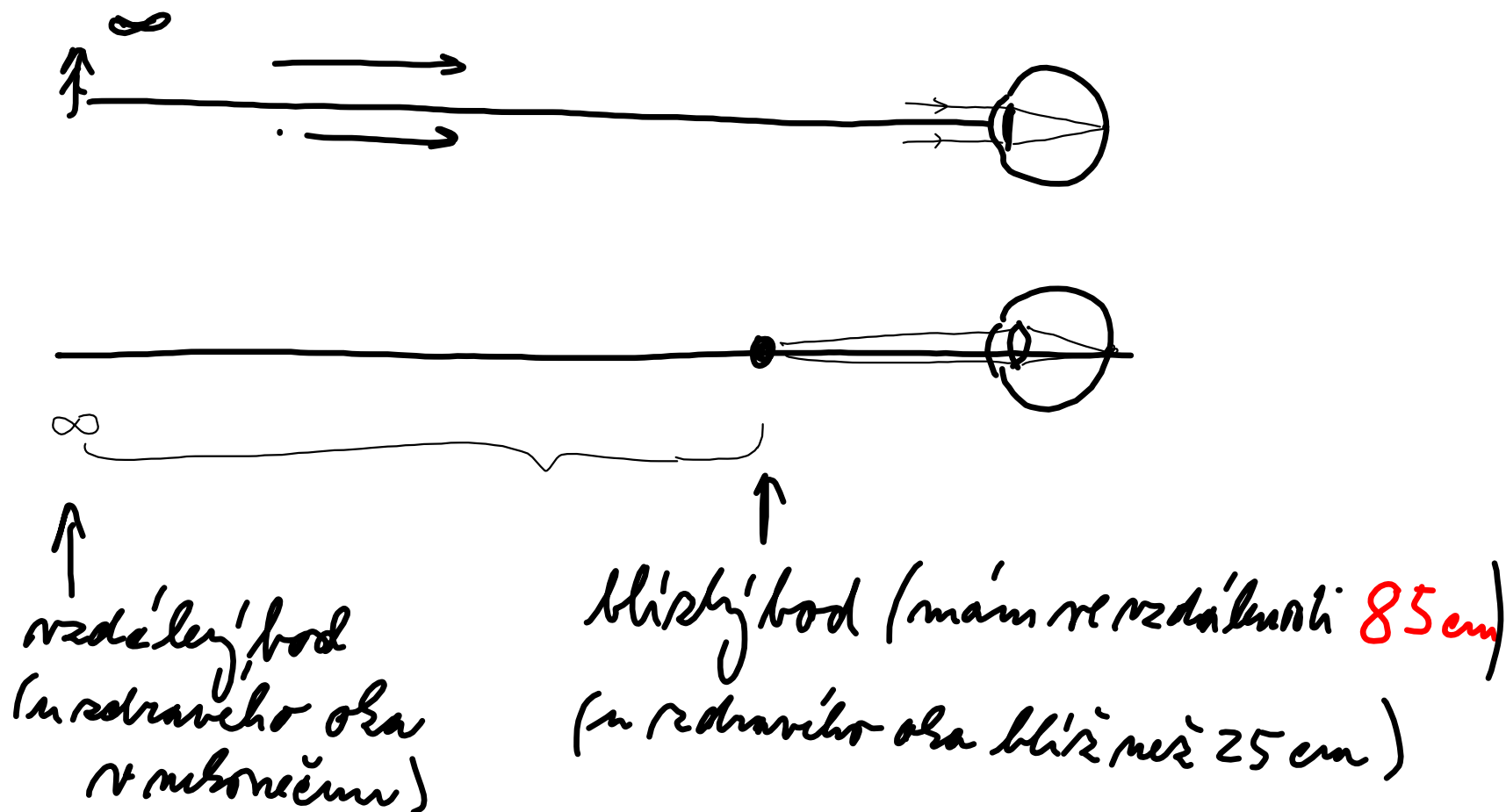
Prostorová vidění ("3D")

- je nutné pro porovnání oběma očima
(z různých úhlů)

posu. 3D Alexise

Parťovník' oka - akomodace

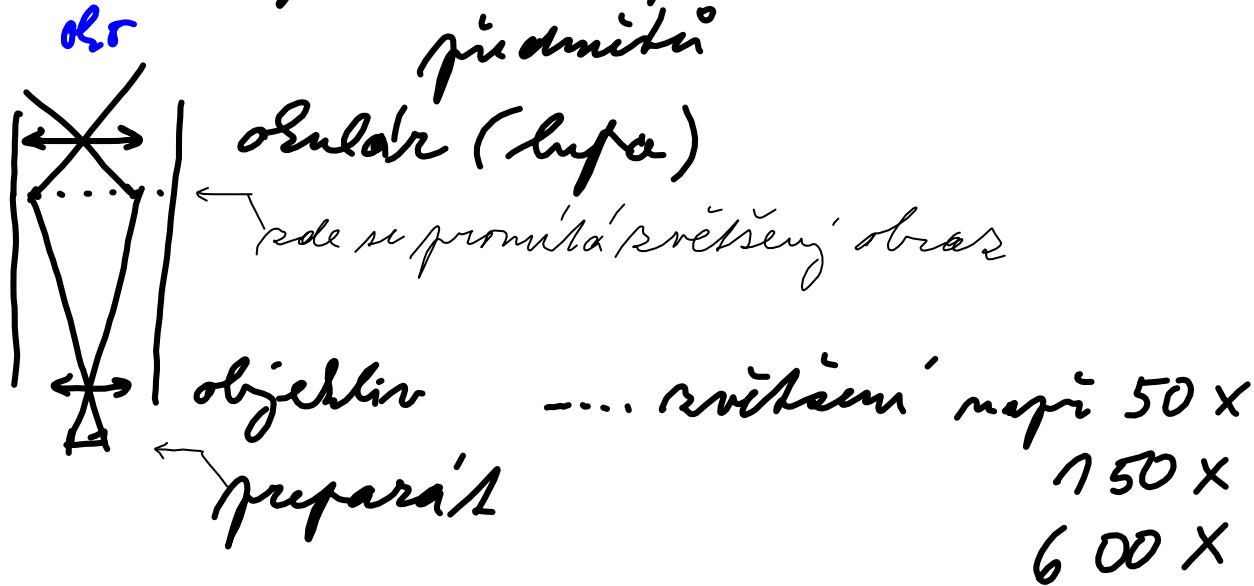
Šest' rady

Krátkozraké oko - dříve rostl na malé
vzdálenosti - mohl se rostl na ∞
- v něm čočka má příliš velkou optickou
mohutnost, vzdálení předmětů se obrazí před
sítnicí. Optickou mohutnost snížíme rozplyskem

∴

optické přístroje

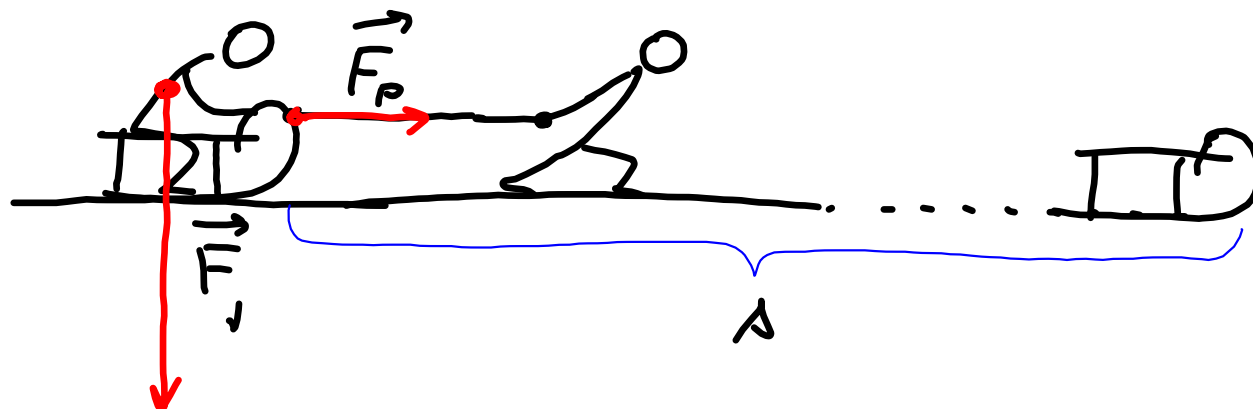
mikroskop - slouží pro pozorování drobných předmětů

max. (teoreticky možná) zvětšení: 2000x

- zvětšení je omezeno vlastnostmi světla, které se od příliš malých předmětů nemůže odrazit.
(nemůže se odrazit např. od atomu nebo elektronu)

Př.: Pepa táhne Jardu na saních po chodníku dlouhém 50 metrů silou 40 N. Jarda má hmotnost 30 kg. Jakou práci vykonal Pepa a jakou Jarda?

F_p ... koná práci (F)
 F_j ... nekona práci

$$F = 40 \text{ N}$$

$$s = 50 \text{ m}$$

$$W = ?$$

$$W = F \cdot s = 40 \cdot 50 = \underline{\underline{2000 \text{ J}}}$$

PF: Jani přimursaly k dekadníku a Pepa na ně působil silou 150 N po dobu 5 minut. Jakou práci vykonal, když se sáňky ani nepohly?

Pepa vykonal nulovou práci.

$$(W = F \cdot s = 150 \cdot 0 = 0 \text{ J})$$

Výkon

... Když bude Pepa a minulého příkladu se saněmi mlítka, vykoná stejnou práci.

Má však větší výkon

výkon: ozn. P ... práce vykonaná za jednotku času (za 1 s)

$$P = \frac{W}{t}$$

— celková práce
— doba trvání práce

jednotka výkonu watt (wat) 1 W

Př: Jan má Pepa přitáhnout samý výhon,
jestliže práci 2000 J vykoná
a) za 25 s (má rychlost 2 m/s)
b) za 1 min (3 km/h)

$$W = 2000 \text{ J}$$

$$a) t = 25 \text{ s}$$

$$P = \frac{W}{t} = \frac{2000}{25} = \underline{\underline{80 \text{ W}}}$$

$$b) t = 1 \text{ min} = 60 \text{ s}$$

$$P = \frac{W}{t} = \frac{2000}{60} = \underline{\underline{33\bar{3} \text{ W}}}$$

Dů - spočítejte svůj výhon při chůzi do
schodů (jako dráhu počítejte výš, jako
sílu - těhu)

$$\underline{P_f}: W_2 = 240 \text{ J}$$

$$W_1 = 250 \text{ J}$$

$$\eta = \frac{W_2}{W_1} = \frac{240}{250} = 0,96 = 96\%$$

Efektivnost elektromotora je 96%.

(pozn.: prevedite na procenta:

$$0,05 = 5\%$$

$$35\% = 0,35$$

$$0,381 = 38,1\%$$

$$0,5\% = 0,005$$

$$0,0012 = 0,12\%$$

$$150\% = 1,5$$

$$1,05 = 105\%$$

prevedite na čísla: $\longrightarrow \uparrow$

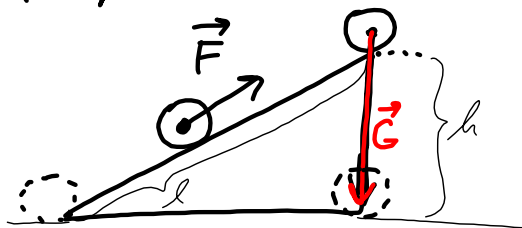
Práce na jednovodných strojích

(páka, kládka, kotva hřídely, natl. rovina)

jedn. stroje provádějí práci (mění velikost a směr síly),
ale práci neudělají.

- bez tímh - vložení = vykonaná práce

nápr. nakloněná rovina

$$F \cdot l = G \cdot h$$

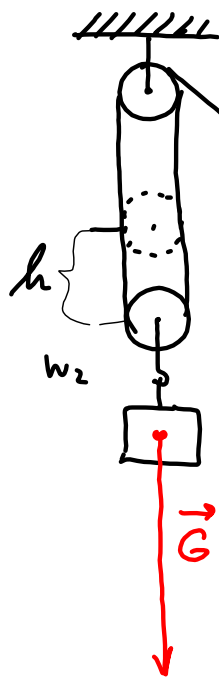
$$\parallel \parallel$$

$$W_1 = W_2$$

práce na nakl.
rovině délky l

práce při
vedení do výšky h

kladkostroj h ... posunutí (srednutí) břemene
 s ... dráha síly (délka provazu)

$$F = \frac{G}{n} \dots n \text{ je počet (obracov-}$$

$$h = \frac{s}{n} \dots \text{rajch provazů)}$$

$$W_1 = W_2$$

$$F \cdot s = G \cdot h$$

$$F \cdot s = G \cdot \frac{s}{n}$$

$$F = \frac{G}{n}$$

2 rovnosti práce vykonané na kladko-
stroji a práce vykonané kladkostrojem
(bez tření) vychází vztah pro rovnobahu
síly na kladkostroji.

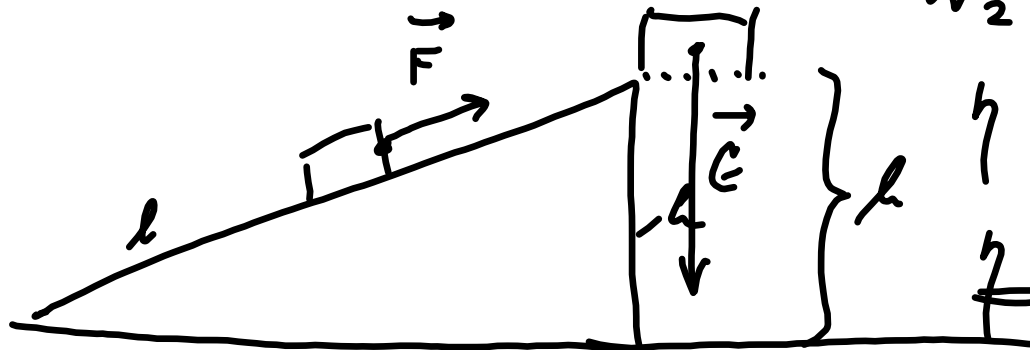
Spočítejte účinnost nakloněné roviny

$$l = 1,1 \text{ m}$$

$$h = 0,2 \text{ m}$$

$$G = 0,69 \text{ N}$$

$$F = 0,3 \text{ N}$$

výkon práce W_1

$$W_1 = F \cdot l = 0,3 \cdot 1,1 = \underline{0,33 \text{ J}}$$

výkon práce (nakl. rovina)

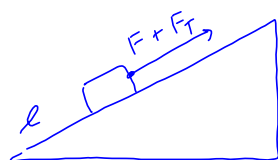
$$W_2 = G \cdot h = 0,69 \cdot 0,2 = \underline{0,138 \text{ J}}$$

$$\eta = \frac{W_2}{W_1} = \frac{0,138}{0,33} = 0,42$$

$$\eta = \underline{42\%}$$

Př: Spočítejte účinnost nakloněné roviny, na které vytačíme kolo o hmotnosti 0,5 kg do výšky 25 cm. Délka nakloněné roviny je 80 cm a třecí síla má velikost 8 N.

Dů

$$m = 0,5 \text{ kg}$$

$$h = 0,25 \text{ m}$$

$$l = 0,8 \text{ m}$$

$$F_t = 8 \text{ N}$$

$$\text{máxima práce } W_2 = mgh = 0,5 \cdot 10 \cdot 0,25 = 1,25 \text{ J}$$

$$\text{máxima práce } W_1 = (F + F_t) \cdot l$$

$F = ?$ síla, kterou bychom použili, kdyby nebyla třecí síla:

$$F \cdot l = F_g \cdot h$$

$$F \cdot l = mgh$$

$$F = \frac{mgh}{l} = \frac{0,5 \cdot 10 \cdot 0,25}{0,8} = \frac{1,25}{0,8} = 1,5625 \text{ N}$$

$$\text{máxima práce } W_1 = (F + F_t) \cdot l = (1,5625 + 8) \cdot 0,8 = 7,65 \text{ J}$$

$$\eta = \frac{W_2}{W_1} = \frac{1,25}{7,65} = 0,16 = 16\%$$

Takovou nakloněnou rovinu by bylo výhodnější nepoužívat.

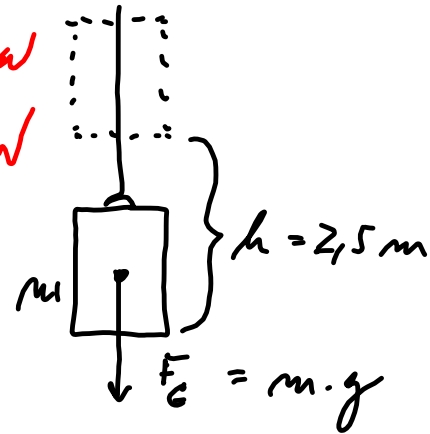
$$\underline{PF}: \quad \eta = ?$$

$$P = 1,8 \text{ kW} \quad \text{oprava } 4,8 \text{ kW}$$

$$1 \text{ fahs } h = 2,5 \text{ m}$$

$$A = 3 \text{ s}$$

$$m = 450 \text{ kg}$$

$$\eta = \frac{W_2}{W_1}$$

W_1 ... práca motora

W_2 ... práca potrebná ke zvednutí rybaka (o 1 fahs)

$$W_1 = P \cdot A$$

$$W_2 = F_G \cdot h$$

$$\eta = \frac{W_2}{W_1} = \frac{F_G \cdot h}{P \cdot A} = \frac{mgh}{P \cdot A} = \frac{450 \cdot 10 \cdot 2,5}{1800 \cdot 3} = 2,08 = 208\%$$

- ale účinnosť nemôže byť väčšia než 100%.

Príčina je chyba. Týchto motorov je 4,8 kW.

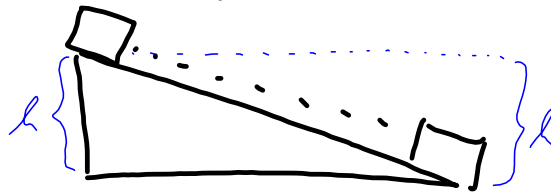
$$\eta = \frac{mgh}{P \cdot A} = \frac{450 \cdot 10 \cdot 2,5}{4800 \cdot 3} = 0,98125 = 98,125\% \approx \underline{\underline{98\%}}$$

Energie - fyzikální veličina

ozn. E ... jednotkou je $\frac{1}{J}$

Energie - je schopnost konat práci
(energie 1 J znamená, že soustava
→ touto energií může vykonat práci 1 J)

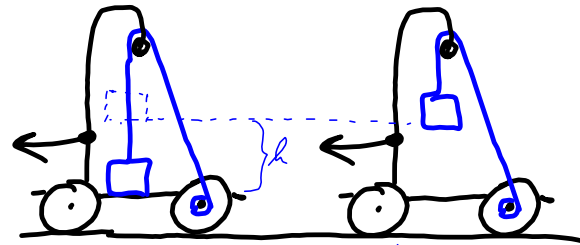
Pokusy:

kvádr klesl z výšky h
a vykonal práci proti
tíži síle

pohybovala se kulička se,
raskarila o kvádr, který
posunula a vykonala práci
proti tíži síle

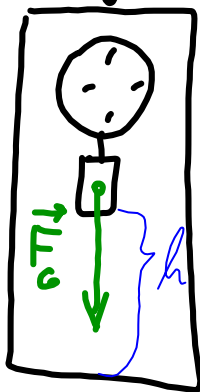
řívatek klesl z výšky h
a vykonalo mu moždík práci
(vratně tak získal pohybovou
energií - mohl skáčit kvádr,
a který se raskaril.

Soustava musí mít energi

- polohovou - závisí na poloze těles
 E_p (potenciální) (na výšce nad zemí...
 závisí rozbu má potenciální)
- pohybovou - závisí na pohybu těles
 E_k v soustavě (např. rotační
 těles má kinetickou energii)
 (energie kinetická)

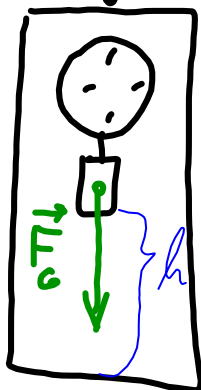
Výpočet polohové energie
Př (s hodinami)

Spočítejte polohovou energii závaží hodin,
které má hmotnost $0,75 \text{ kg}$ a visí
ve výšce 30 cm nad dnem šikmé hodin.

Pr: Spočítejte polohovou energii závaží hodiny, které má hmotnost $0,75 \text{ kg}$ a visí ve výšce 30 cm nad dnem střínné hodiny.

$$h = 30 \text{ cm} = 0,3 \text{ m}$$

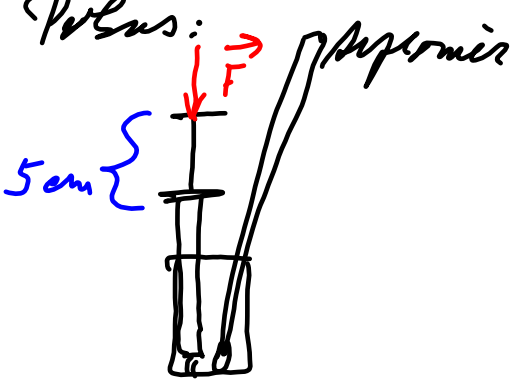
$$m = 0,75 \text{ kg}$$

$$F_G = m \cdot g = 0,75 \cdot 10 = 7,5 \text{ N}$$

$$W = (F \cdot s) = F_G \cdot h = 7,5 \cdot 0,3 = \underline{\underline{2,25 \text{ J}}}$$

Závaží „matařijeli“ hodiny má polohovou energii $2,25 \text{ J}$.

Julian P. P.

Polus:

$V = 12 \text{ ml vody}$
 50 obrátu
 $F = 25 \text{ N ?}$

$A_1 = 24,9^\circ\text{C}$
 $A_2 = 27,6^\circ\text{C}$

Jakou práci musíme vykonat, abychom
 1 liter vody ohřáli o 1°C ?

$$\Delta A = A_2 - A_1 = 2,7^\circ\text{C} \quad W = F \cdot r \cdot 50 = 25 \cdot 905 \cdot 50 = 62,5 \text{ J}$$

$$2,7^\circ\text{C} \dots 62,5 \text{ J}$$

$$1^\circ\text{C} \dots x$$

$$x = 62,5 : 2,7 = \underline{23,148 \text{ J}}$$

$$12 \text{ ml} \dots 23,148 \text{ J}$$

$$1000 \text{ ml} \dots x$$

$$x = 1929 \text{ J}$$

Přesnější'm měření'm bychom zjistili,
že pro ohřev 1 kg vody (1 l) o 1 °C
potřebujeme 4200 J

Př: Kolik energie spotřebujeme k ohřevu 2 l
vody z 20 °C na 100 °C?

$$1 \text{ kg} \cdot 1^\circ \dots 4200 \text{ J}$$

$$1 \text{ kg} \cdot 80^\circ \dots 80 \cdot 4200 \text{ J} = 336000 \text{ J}$$

$$2 \text{ kg} \cdot 80^\circ \dots 2 \cdot 336000 \text{ J} = \underline{\underline{672000 \text{ J}}}$$

nástin práce

Q ... množství tepla (v J)

c ... měrná tepelná kapacita

- množství tepla, kterým se ohřeje 1 kg látky o 1 °C

$\Delta T = t_2 - t_1$ ... změna teploty

Př: Kolik energie potřebujeme k ohřevu 2 l vody z 20 °C na 100 °C?

$$m = 2 \text{ kg}$$

$$t_1 = 20 \text{ °C}$$

$$t_2 = 100 \text{ °C}$$

$$c = 4200 \text{ J/kg °C}$$

$$\Delta T = t_2 - t_1 = 100 - 20 = 80 \text{ °C}$$

$$E = Q = c \cdot m \cdot \Delta T$$

$$Q = 4200 \cdot 2 \cdot 80 = 672\,000 \text{ J} (= 672 \text{ kJ})$$

K ohřevu 2 l vody potřebujeme 672 000 J.

D.Ú.: Kolik tepla potřebujeme k ohřátí 2 litrů oleje z 20 °C na teplotu 100 °C? (Počítejte s hustotou oleje $\rho = 900 \text{ kg/m}^3$ a měrnou tepelnou kapacitou 1800 J/kg°C.)

mířem energii - provádíme v J (joulech)

nebo v kWh

1 kWh - znamená, kterou výkoná spotřebič
o výkonu 1 kW za 1 h.

např.: $P = 100 \text{ W} = 0,1 \text{ kW}$

$$A = 5 \text{ h}$$

$$W = P \cdot A = 0,1 \cdot 5 = \underline{\underline{0,5 \text{ kWh}}}$$

pozn. - chraňte-li W v kWh...

Teplota - odpovídá množství předané
energie při zahřívání nebo
ochlazení

Teplota - odpovídá pohybové energii
posuvného pohybu vnitřních
částic

(Teplota odpovídá stavu
teplo souvisí s dějem)

Energie se ^{*} nemůže ani stráct
ani vznikat - jen mění své formy
^{*} v izolovaném soustavě

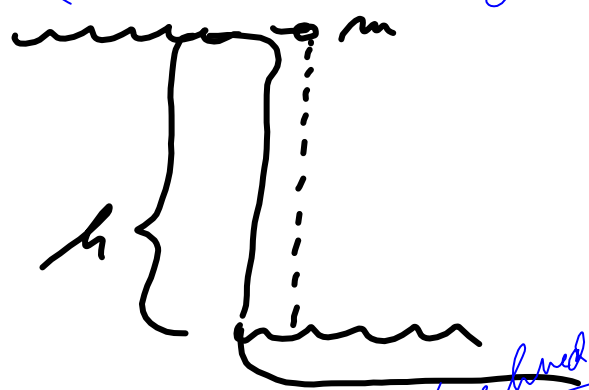
V přírodě je součet všech forem
energie stálý!

$$E = E_k + E_p = \underline{\text{konst.}}$$

Platí:

Zákon zachování mechanické
energie.

Př Oholík se zvýší teplota vodní kapky při pádu z Niagarařských vodopádů?
 (hmotnost kapky můžeme zvolit $m = 0,05 \text{ g} = 0,00005 \text{ kg}$)

$$E_p = mgh \quad h = 42 \text{ m}$$

$$Q = cm\Delta T \quad c = 4200 \text{ J/kg}^\circ\text{C}$$

$$E_p = Q \quad m = 0,05 \text{ g}$$

$$mgh = cm\Delta T$$

$$gh = c\Delta T$$

$$\Delta T = \frac{gh}{c} = \frac{10 \cdot 42}{4200} = \frac{420}{4200}$$

$$\underline{\underline{\Delta T = 0,1^\circ\text{C}}}$$

$$0,00005 \cdot 10 \cdot 42 = 4200 \cdot 0,00005 \cdot \Delta T$$

$$0,021 = 0,21 \cdot \Delta T$$

$$\Delta T = 0,021 : 0,21$$

$$\underline{\underline{\Delta T = 0,1^\circ\text{C}}}$$

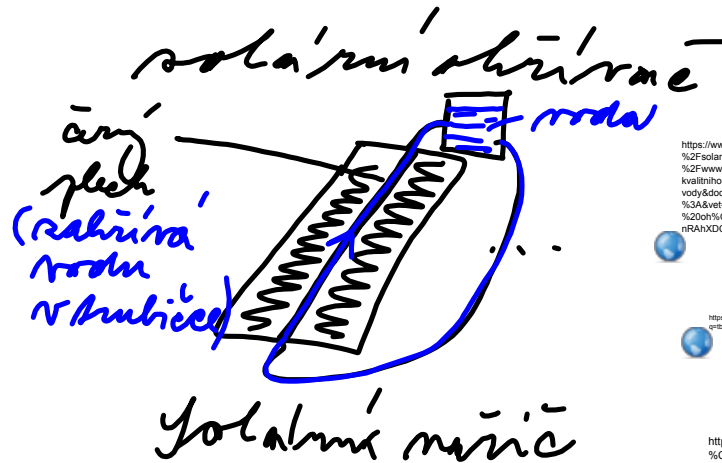
Teplota vody se volným pádem z výšky 42 m zvýší přibližně o $0,1^\circ\text{C}$.

je chlazení benzín. motor
:

Síření tepla paprskem

je. zářivání žmí Sluncem
nebo vyzařují vlněná tělesa

- černé povrchy lépe pohlcují zářivnou energii - lesklé povrchy energii odráží

https://www.google.cz/imgres?imgurl=http%3A%2F%2Fwww.ekobydleni.eu%2F%2Fsolarni_systemy_3-580x366.jpg&imgrefurl=http%3A%2F%2Fwww.ekobydleni.eu%2Fsolarni-energie%2Fna-co-se-zamerit-pri-vyberu-kvalitniho-systemu-pro-solarni-ohrev-vody&docid=q4TAArkowR4dM&tbnid=KKRASL_hyGv-yM%3A&vet=1&w=593&h=395&bih=455&biw=1024&q=so%3A%1m%C3%AD%20oh%C5%99ev&ved=0ahUKEwjyrJn59-nRAhXDChokHwDCFwQMwhzKE4wTg&iact=mr&uact=8

https://www.google.com/imgres?imgurl=http%3A%2F%2Fwww.ekobydleni.eu%2Fsolarni-energie%2Fna-co-se-zamerit-pri-vyberu-kvalitniho-systemu-pro-solarni-ohrev-vody&docid=q4TAArkowR4dM&tbnid=KKRASL_hyGv-yM%3A&vet=1&w=593&h=395&bih=455&biw=1024&q=so%3A%1m%C3%AD%20oh%C5%99ev&ved=0ahUKEwjyrJn59-nRAhXDChokHwDCFwQMwhzKE4wTg&iact=mr&uact=8

https://www.google.cz/search?q=so%3A%1m%C3%AD+va%C5%99i%3A%1m%C3%AD&espv=2&biw=512&bih=277&source=imms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiQsv3q9unRAhXDRoKHWIC1oQ_AUIBigB

Hospodářem's System

Při vzniku nadměrného množství tepla
musíme použít chlazení:

Příklady: potrubí se chladí - potrubí

při vytápění je třeba zabránit
nízkému teplotě - tepelnou izolaci

Příklady - obydlí ... rozepnutí
pasivní domy

- obléčení

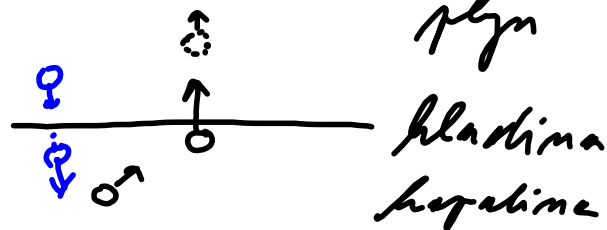
Důst. 60 až 63.

změny stupně

6/2 ↓ 17

⋮

Typování

některé rychlosti
částečně "převaz"

kapal. se vypaří ...

šim rychlosti - čím vyšší je teplota

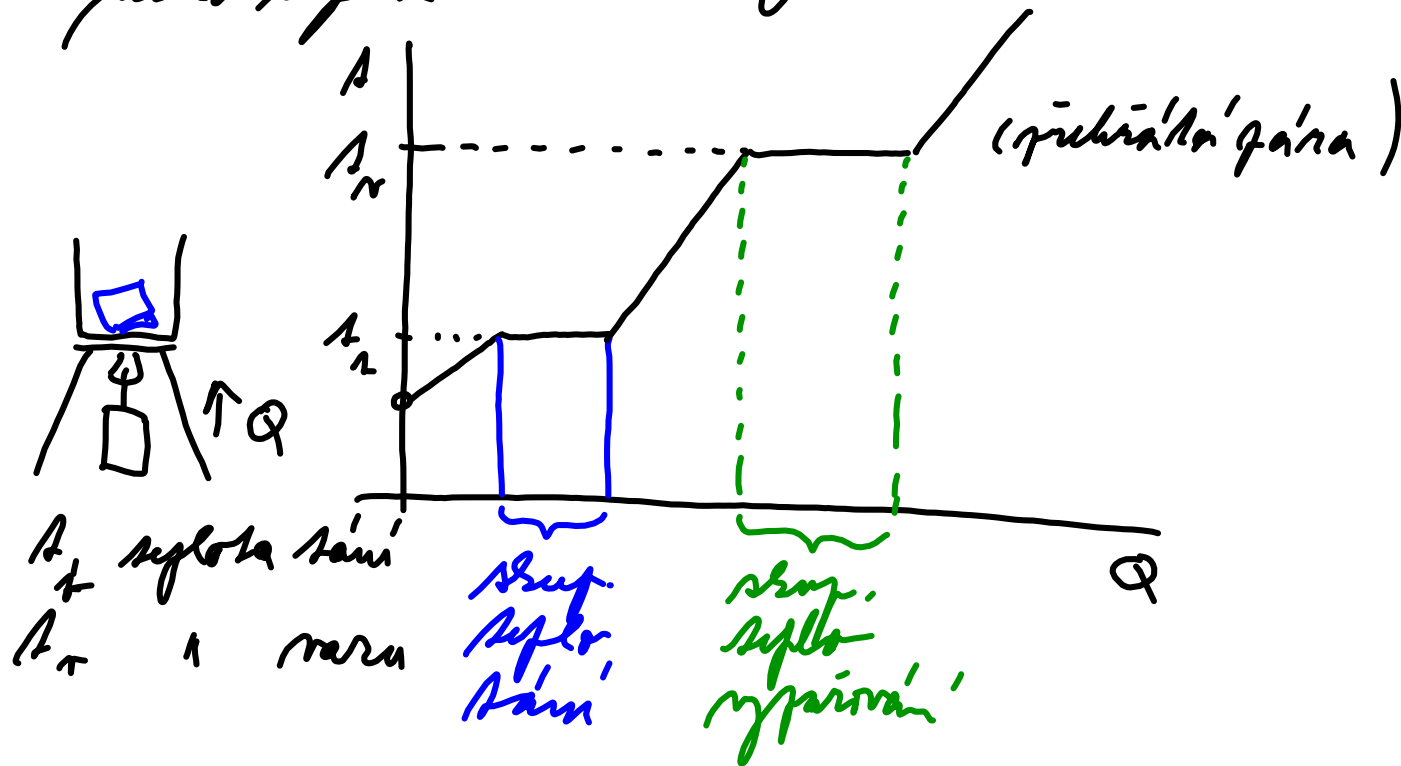
- čím rychlosti se odstraňují
vzniklé páry

... ochlazení
opačný děj - podobně

... plyn - var vody při teplotě 35°C - při snížení tlaku
během plynem dále & ochlazení (vzduch 28°C)

13/2 17

graf závislosti teploty na množství dovedeného tepla

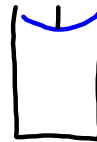
Anomálie vody
(...)

rozsasť roztavený roztaven

po stlačení roztaven

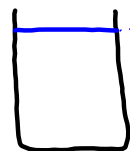
- tavenina roztaven -
pevného roztaven

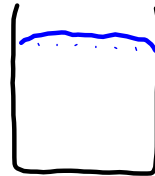
roztaven se při tavení
(jako roztaven látek)
snižuje

voda

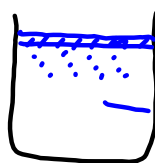
po zamrznutí

voda tavenina

voda při mrazení

mrazení vody

- při mrazení

se zvyšuje tlak,

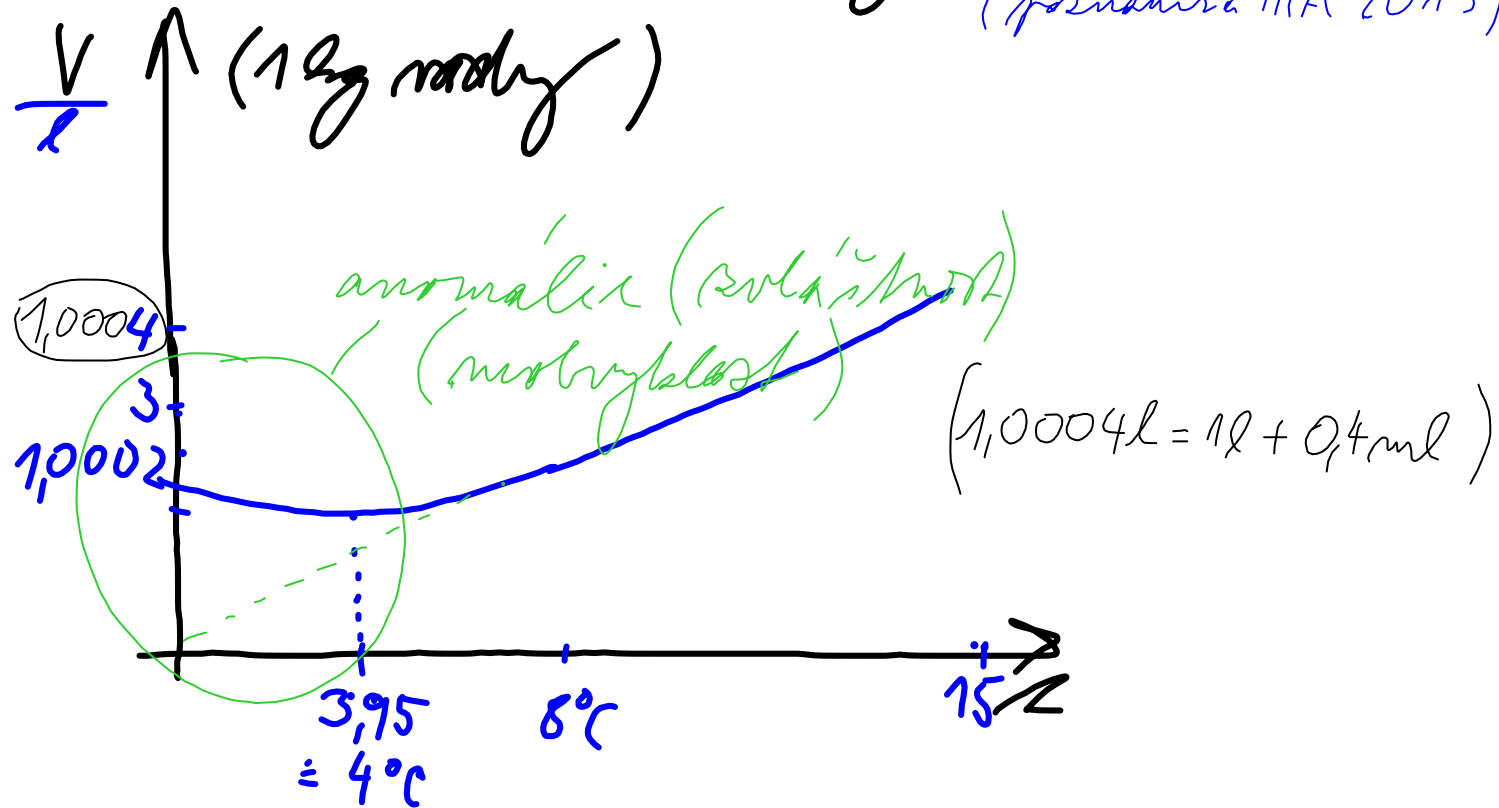
ktorej může nastat
rozbití

Anomální vody

- (odlišnost od normálu, netyčková, cokoliv)
- většina látek při tuhnutí zmenšuje svůj objem (pouhá látka ve své staveně klesá ke dnu.)
  - u vody je tomu naopak - led plave
- Při roztavení kapalného objemu látek roste a kapalina stoupá k hladině
- u kapalné vody klesá, ale
  - u tuhnutí vody je to naopak

Závislost objemu 1 kg vody na teplotě
(poznámka IIIA 2013)

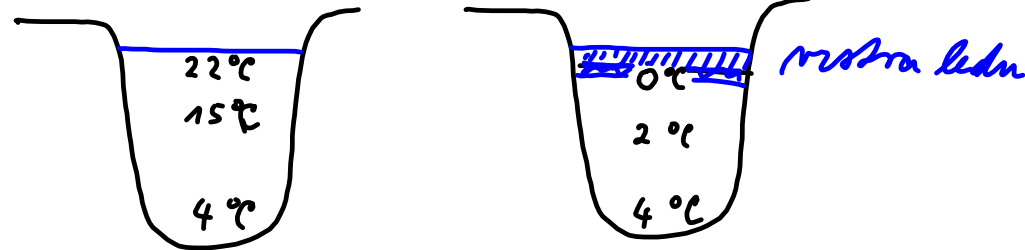

anomálie vody regulují teplotu vody
 u dna (hlubokých) vodních nádrží
 - voda mrazne od hladiny

Teplota ve vodní nádrži

léto 25 °C

zima -5 °C

- ... voda jako regulátor teploty v přírodě
- v létě přírodu ochlazuje (má velkou $c_v = 4200 \text{ J/kgK}$)
  - v zimě brzdí ochlazení " "
  - dlouho trvá, než zamrzne (má velkou
 měrné skupenské teplo tání a tuhnutí $L = 330000 \text{ J/kg}$)

Vlhkost vzduchu - měříme v procentech
 nasycení vzduchu vodními parami

$\varphi = 100\%$ ... velmi dešt' (mlha ...)

$\varphi = 40\%$ normální vlhkosť

$\varphi = 20\%$ příliš suchý vzduch
 (dobře by šlo prát)

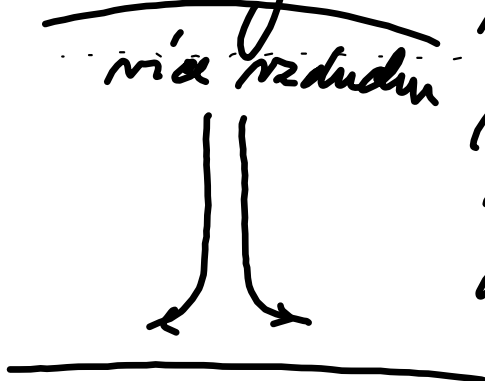
Masový vlhkoměr

Fyzika Zemské atmosféry

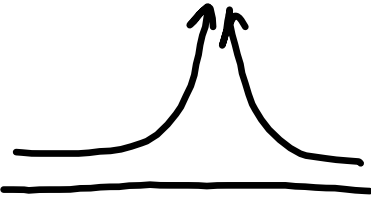
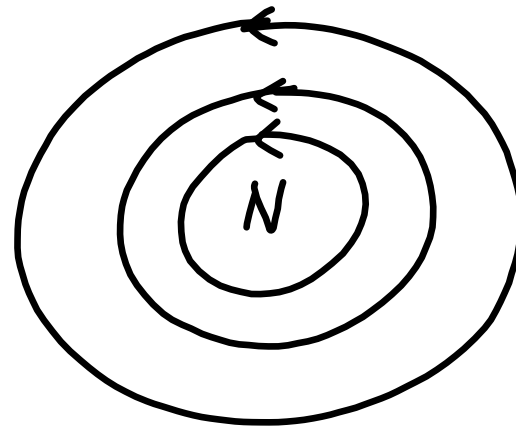
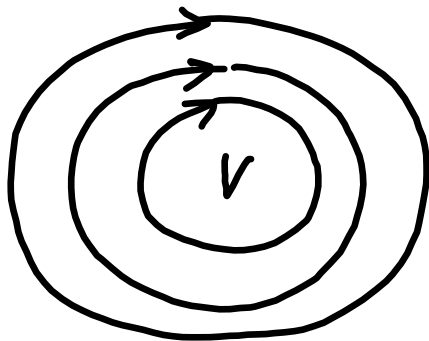
V atmosféře je vzduch, oblačnosti
voda

⋮

Tlaková výš - vzduch klesá a přitom
 více vzduchem se zvyšuje teplota
 a vyjasňuje se
 vyšší tlak - je jasno

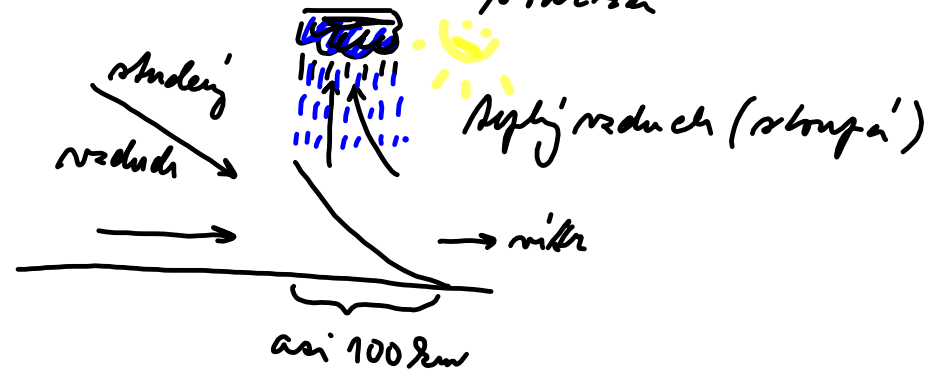

Tlaková níže - vzduch stoupá
 méně vzduchem a přitom se ochlazuje
 a vzniká oblačnost
 nižší tlak - je oblačno

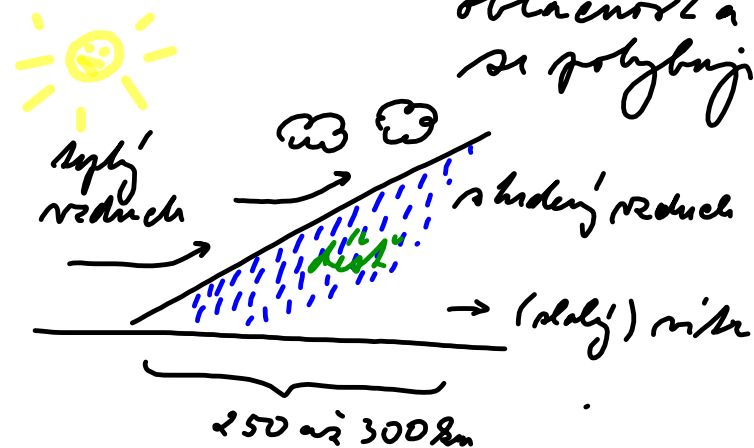

Teplá a studená fronta

studená fronta - studený vzduch se masovně
pod teplejší, ochladí se a vznikne
borůvka

teplá fronta - teplý vzduch se "masovně" nad
studený, ochlazuje se, vzniká
oblačnost a déšť. Teplá fronta
se pohybuje pomaleji.

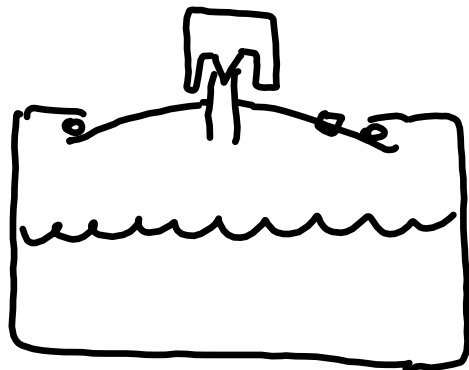
Tornádo - vzdusný vír, který sahá až
k zemi. Je schopen svedat i těžší předměty.
(malé tornádo - paráňák.)

Fyzika v kuchyni

V kuchyni využíváme chlazení,
mražení, ohřívání, varění, pečení...
potravin.

Čapinův hrnec (přetlakový hrnec)
návěmí var při vyšší tlouci

$p \dots 190 - 200 \text{ kPa}$

$T \dots 120 - 130^\circ\text{C}$

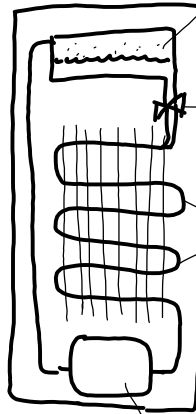

mikrovlnný ohrev $f = 2,45 \text{ GHz}$

- rozdruhá polarizované molekuly

- dojde k prehrívaniu!

Chladnička

vyparník - misky tlak, při něm
chladiva vaří i při nízké teplotě
a odebírá teplo potraviny a ochlazuje

redukční ventil, za ním se prudce
sníží tlak, čím se plyn ochlazuje
až chladivě

horký plyn se ochlazuje
(radni část chladničky „kopi“)

kompressor - stlačí tlak ve vyparníku,
odčerpává vzdušné páry,
na druhé straně stlačí
plyn, který se při tom
zahřívá.

- chladnička odebere teplo potravinám a předá
jej okolnímu vzduchu v místnosti.

Fungují jako tepelné čerpadlo.

(přes. podobně fungují i vytápění tepelným
čerpadlem - vyparník je zahříván (místo
tepelnými potravinami) mimo dům - např.
vodou z řeky a radni část chladničky
fungují jako kopeň.

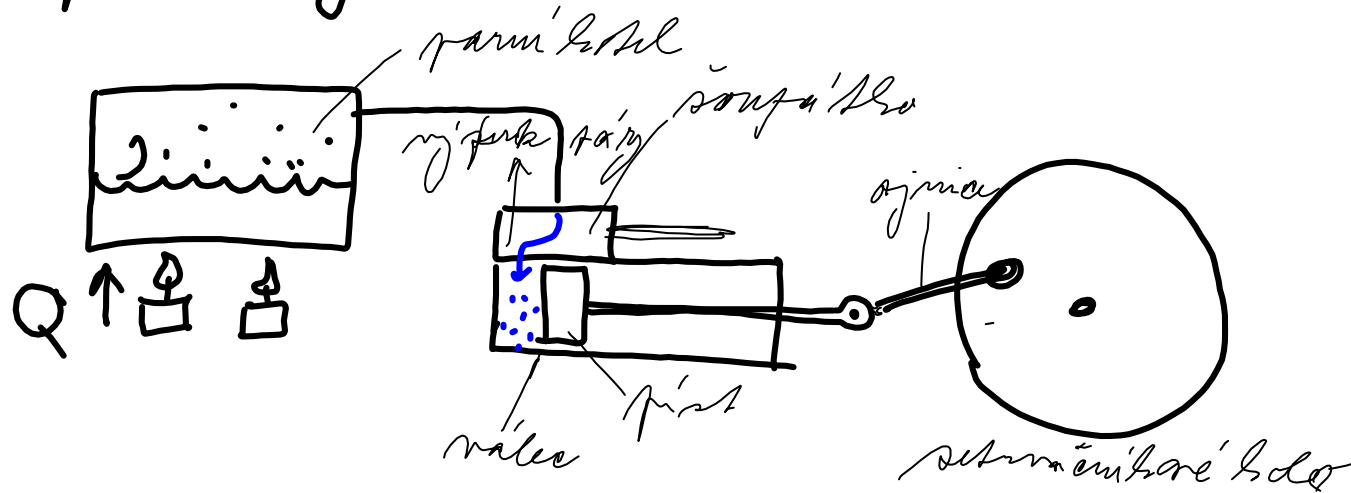
Teplné motory

- slouží, mění teplo na mechanickou práci (část vnitřní energie mění na práci)
- Ayršové motory
- pístové motory
- turbíny

podle způsobu křídlení pracovní látky

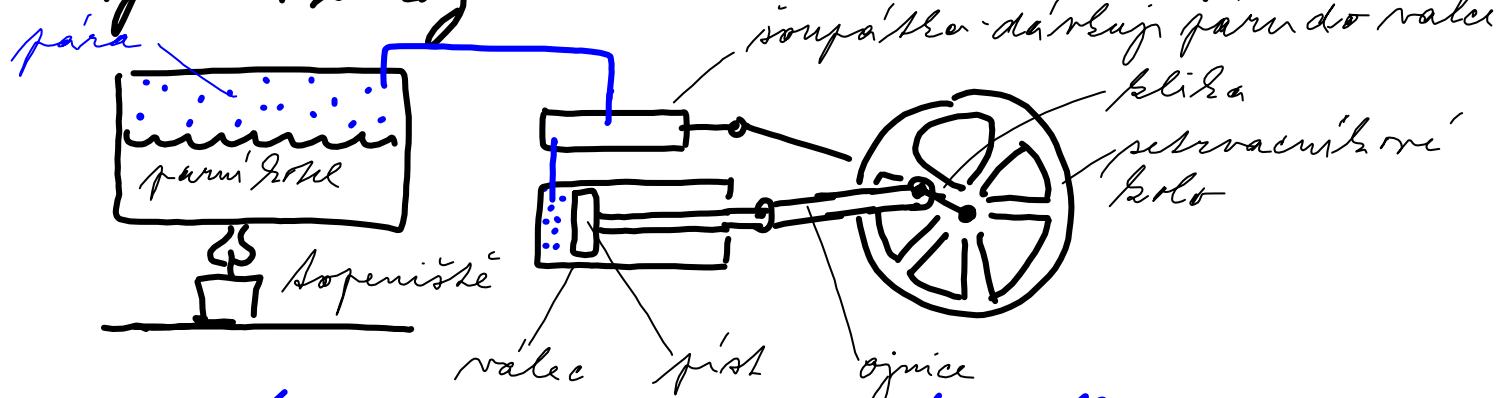
- spalovací (hořící plyn jako produkt hoření paliva)
- parní (pracovní látka je pára, křídlení realizováno parního kotle)

parní stroj

parní stroj

(podrobněji - viz kapitola pro 2. A)

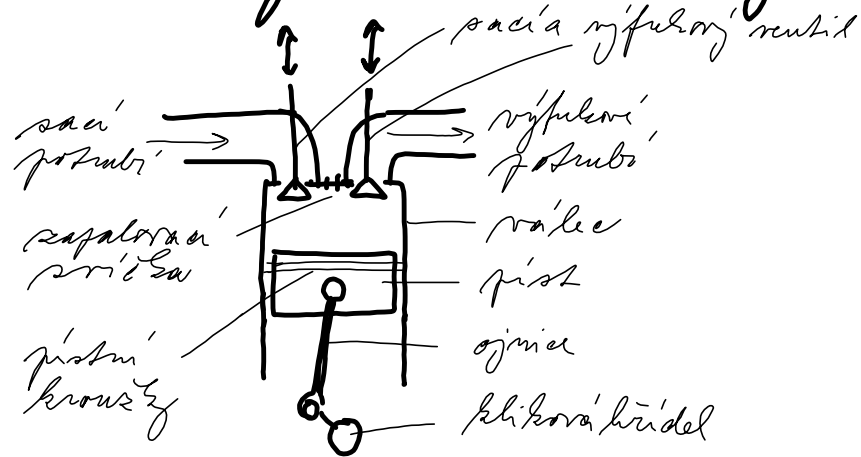

parní stroj: <https://www.youtube.com/watch?v=yda4STR1Pe4>

parní motor: <https://www.youtube.com/watch?v=8Lh09hwkQ30>

Spalovací motoryČtyřdobý zážehový motor

(také čtyřdobý benzínový motor)

pracovní doby

1. sání
2. komprese
3. výbuch
4. výfuk

} Důležité podle mětrice

3. doba je pracovní - roztáčí motor

4. 1. a 2. doba probíhá setrvačností
rotačního motoru.

Čtyřdobý vznětový motor (Dieselův motor)
(naftový motor)

ma' stejný pracovní doby jako zážehový motor - nasává vzduch, který se při kompresi zahřeje na vysokou teplotu, palivo se do válce vstříkává - jeho vzduchem roztáhne a dojde k jeho vznícení.

Dvoudobý motor (viz učebnice)

- pracovní doby probíhají současně nad pístem i pod pístem.

1) komprese a sání

2) výfuk a komprese pod pístem.

musí provést a druhou dobou (tedy ji píst "dole") se otevře výfukový kanál - dojde k výfuku spalin a současně se otevře vstříkací kanál, který se prostou pod pístem přefoukne čistou směsí nad píst a vytláčí i spalin. spalin.

účební obrázky a animace

popis 4kolového zážehového motoru : <http://v.smid.sk/06-7/motor.html>

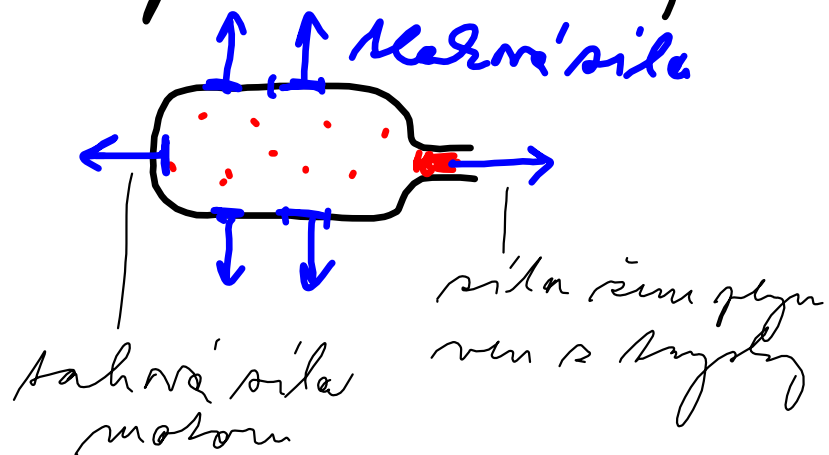
animace : http://www.vascak.cz/data/android/physicsatschool/template.php?s=mf_ctyrtakt&l=cz

rozvoj motoru : http://www.vascak.cz/data/android/physicsatschool/template.php?s=mf_diesel&l=cz

dvoutaktní motor
(s chlazením vyfukem) <http://www.scotland.cz/scooter-tuning-jaknato/dvoutaktni-motor/>

Prondový & rakety motor
 - jsou reaktivní motory

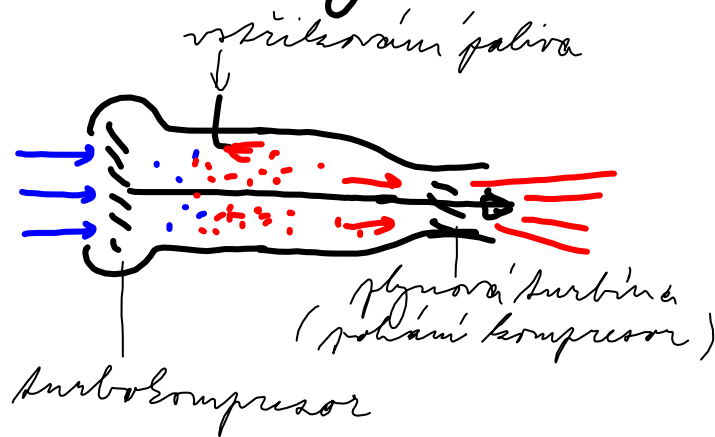
Horkým palivem vzniká plyn o vysoké
 rychlosti a tlaku, který uniká rychlou.

radový motor - do spalovací komory
vstříkují palivo i olejováradlo.

provdový motor dle podle učeb.

prvky: karburátor, předstih, sytič, λ -sonda

Elektrina

opakování - el. pole I .

- el. vlastnosti látek

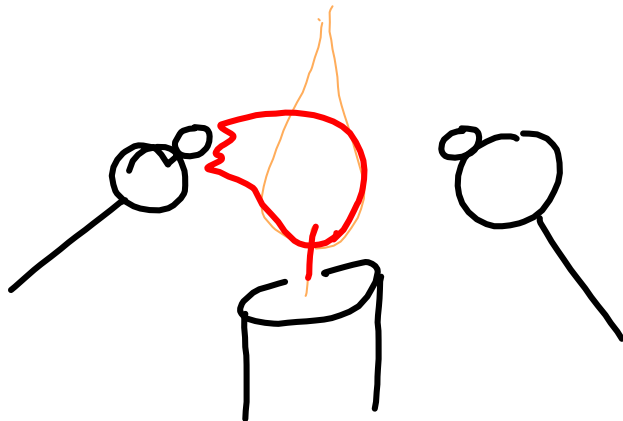
- el. náboj + -

- sil. působení

- elektrické pole

- elektrický

Podus - "Elektrický nář" "

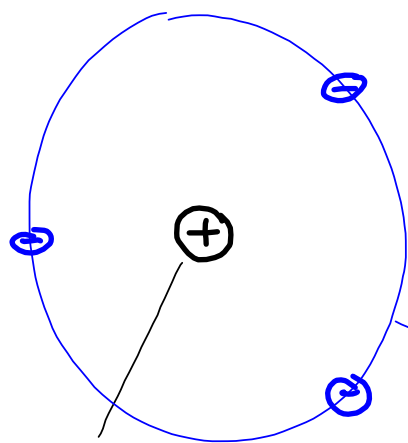

"Indukční elektriza"
 vytvořime vypoř
 nazi li, které
 obsahova nabiti
 částečky plamene*
 jako nář.

* plamen obsahuj ionty

Atomy a ionty

Střeni' atomu

elektronový obal - prostor, ve kterém se nacházejí elektrony

atomové jádro

- nese kladný náboj - tvořeno neutrony a kladnými protony

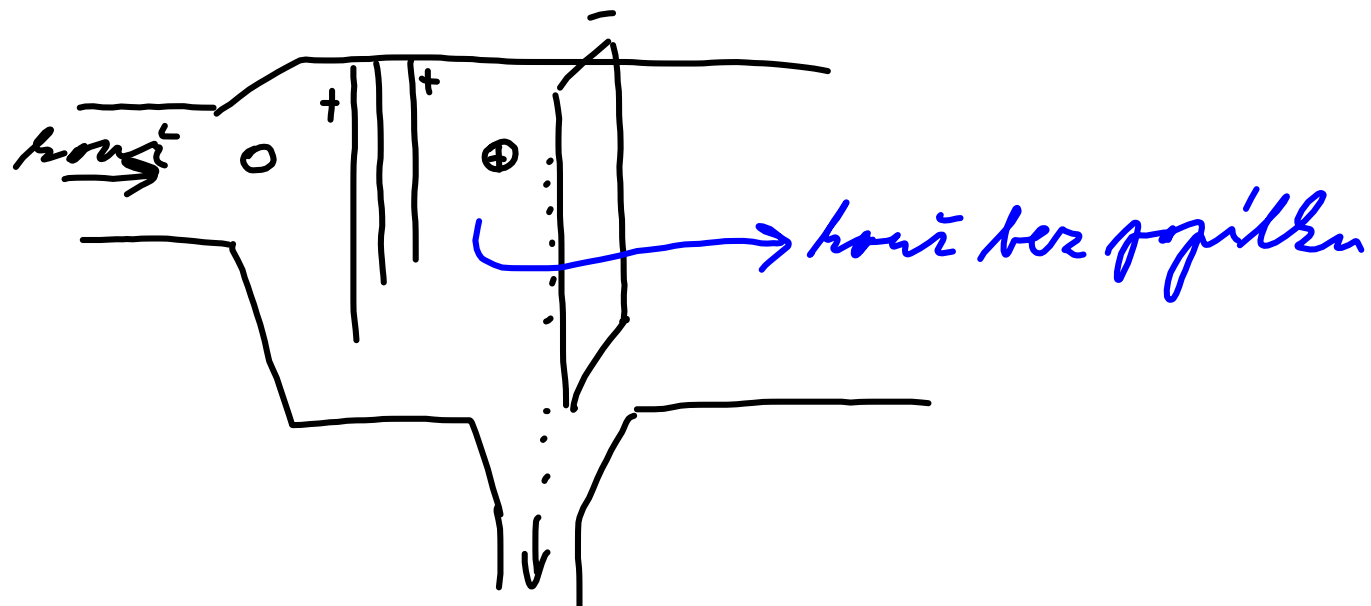
navzájem je atom elektricky neutrální

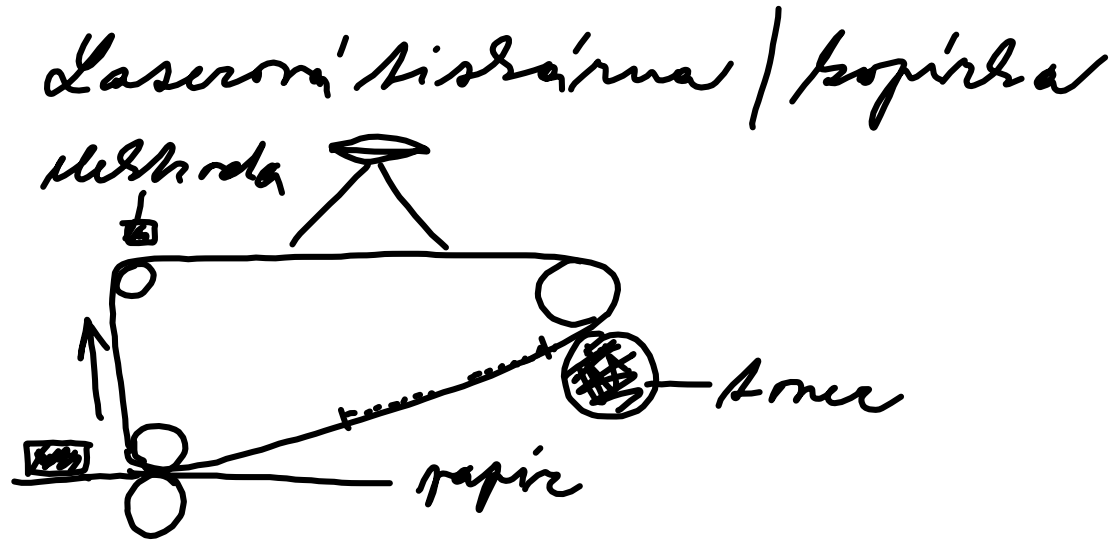
odebráním nebo přidáním elektronu (elektronů)
vznikne atom s elektrickým nábojem - iont
(kationt + a aniont -)

Каміє інтє: раіа'бамі
раіа'лім
оа'іемі

Prozámka - využití el. stat. síly
Elektrostatické odstránování papírku z kování

vodiče - látky, které umožňují volý pohyb nábojů
 izolanty - látky, které nemožňují volý pohyb nábojů
 (m vodiče,
 dielektrika)

el. náboj - ozn. Q

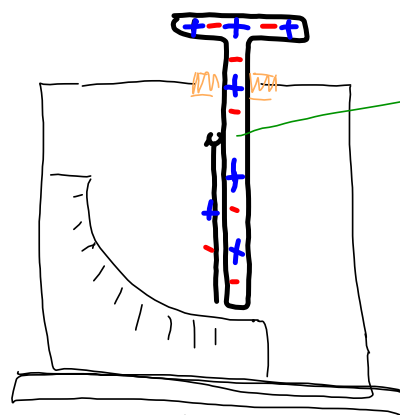
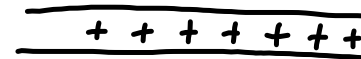
jednotka 1C (1 coulomb „kulomb“)

(pozn. náboj velmi křemím lžič jsou jsou v řádu
 $\text{mC} \dots 1\text{mC} = 10^{-9}\text{C} = 0,000\ 000\ 001\text{C}$)

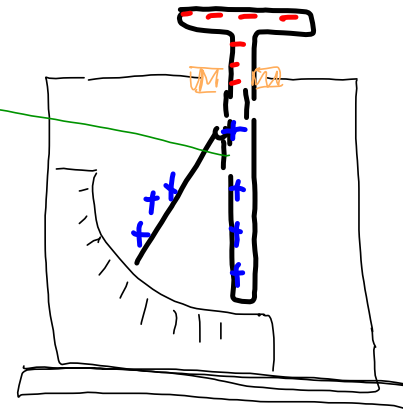
Laťky v elektrickém poli

- izolanty se polarizují (nemohoují pohyb náboje)
- vodiče - umožní pohyb náboje

rovnoměrné rozložení
náboje

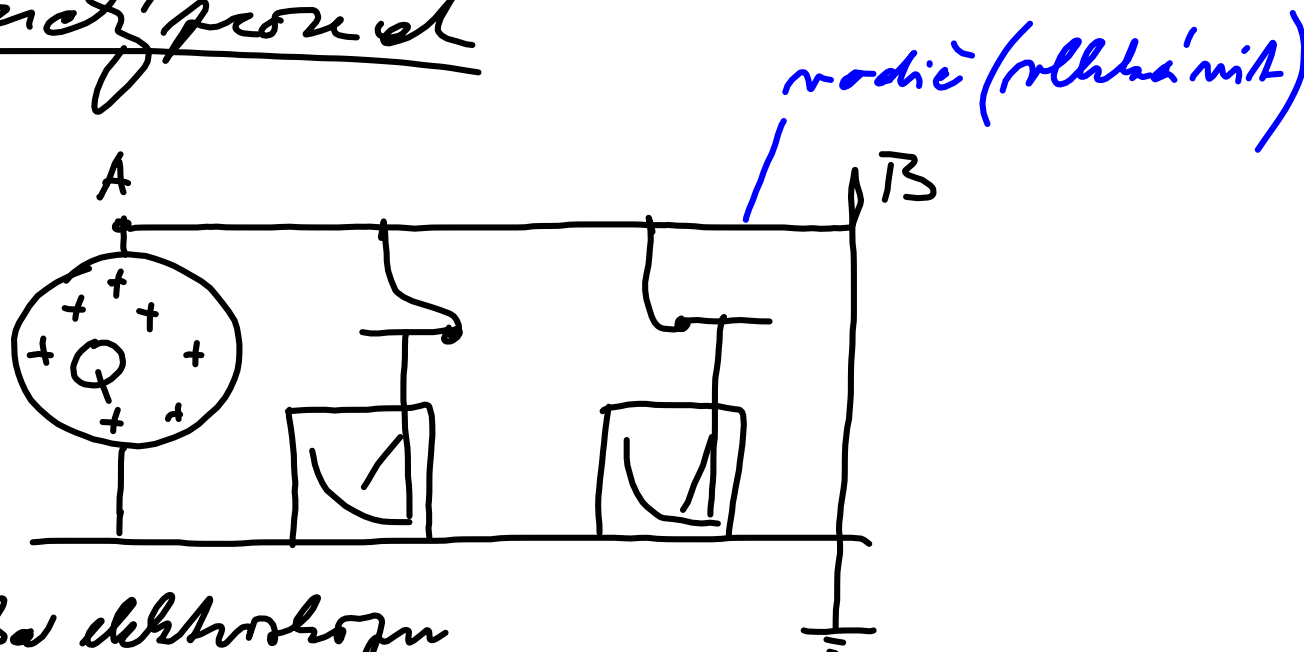
vodič

záporní náboje se
přesunuly nahoru, kladné
dolů

Elektrický proud

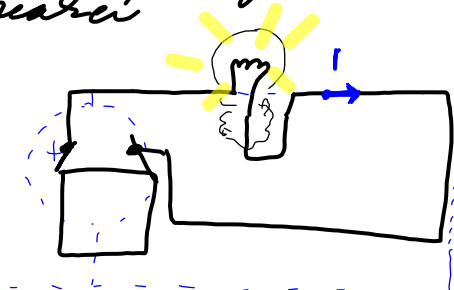
popis:

výhybka elektrostatu
 rovnorůžní sílové napětí, působící na nosiče
 náboje ve vodiči ... rovnorůžní elektrické
 napětí.

Vodičem se pohybují elektrické náboje
 - elektrický proud

el. baterie vytráží el. náboj chemickou reakcí

Baterie - zdroj el. náboje
 I ... ustálený el. proud

- el. proud - 1. ustálený pohyb náboje
- 2. fyzikální veličina; ozn. I

coulomb 1C ... jednot. el. náboje

$$1A = \frac{1C}{1s}$$

$$I = \frac{Q}{t}$$

jednotka el. proudu ... 1A (ampér)
 el. proud (veličina) ... I
 el. náboj ... Q
 čas ... t

Pr: jaký náboj proud získá během pokusu?

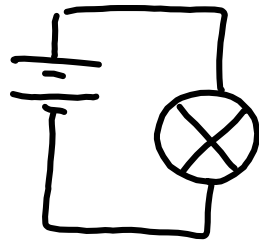
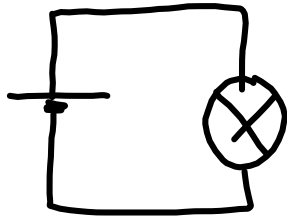
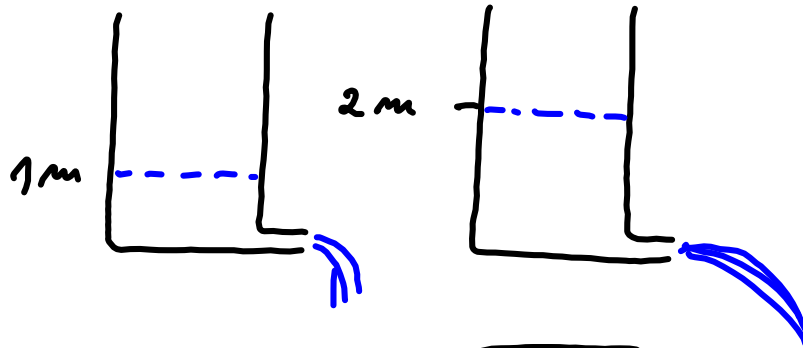
t = 3 min ; I = 0,3 A .

↓ 8.9. Dů
 ↓

$Q = I \cdot t = 0,3 \cdot 3 \cdot 60 = 54 C$

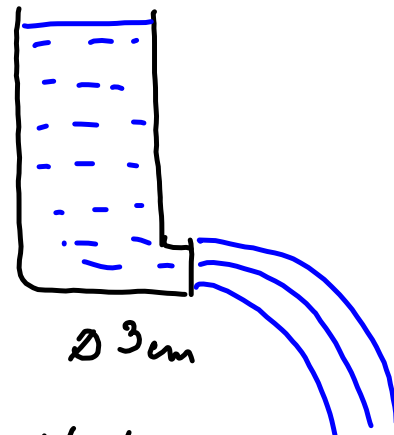
... el. proud jako proud nosí

el. napětí jako tlak vody

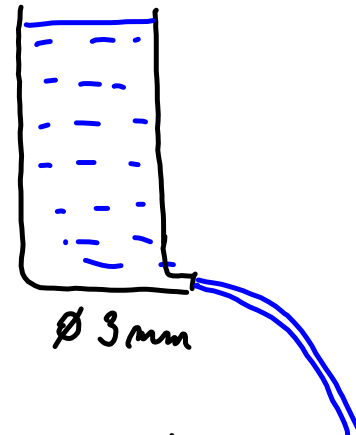
větší napětí
- větší proud

Električty' odpor

vítai' guimér
vítai' proud

- otvor klade
menši' odpor

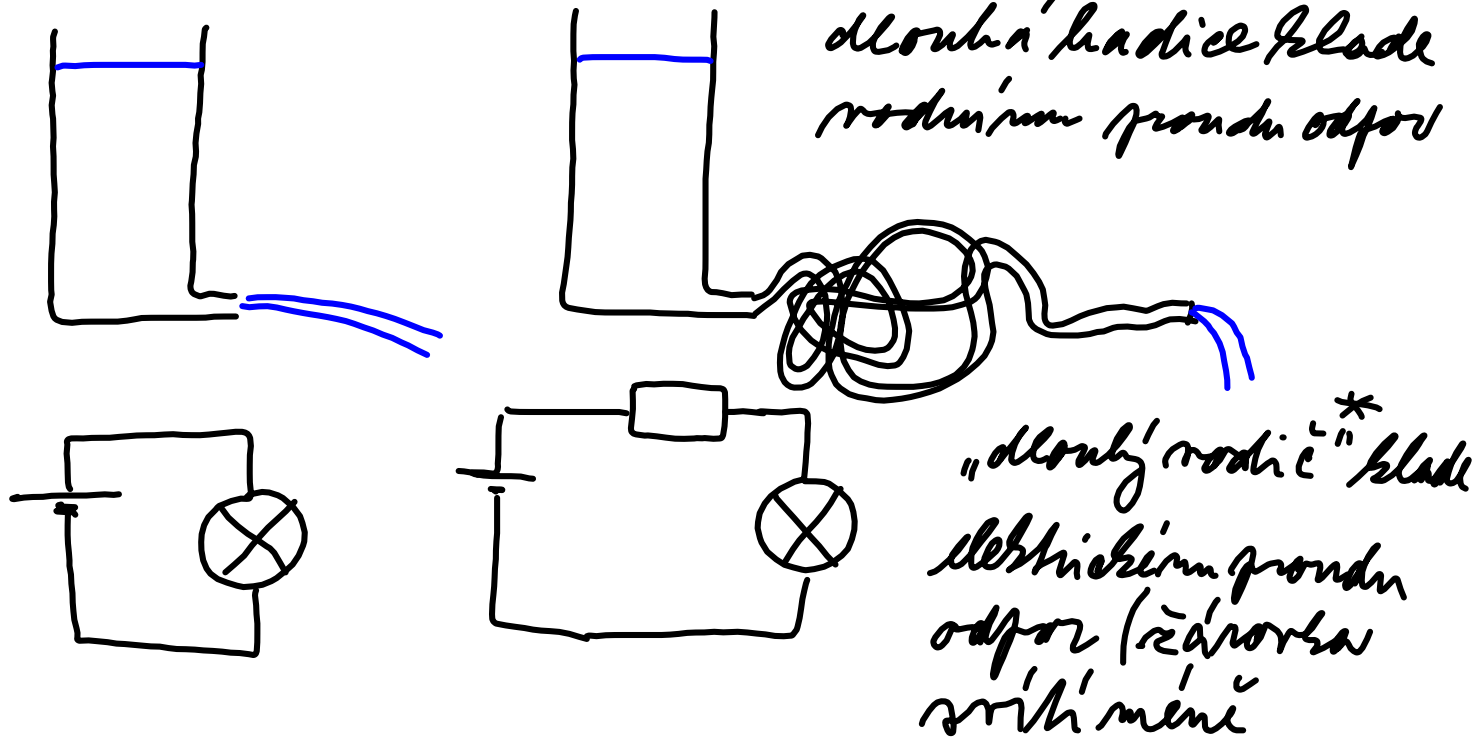
menši' guimér
menši' proud

- otvor klade
vítai' odpor

---

analogiji' i električty' odpor

elektrický odpor

* resistor - elektronická součástka, která má
elektrický odpor

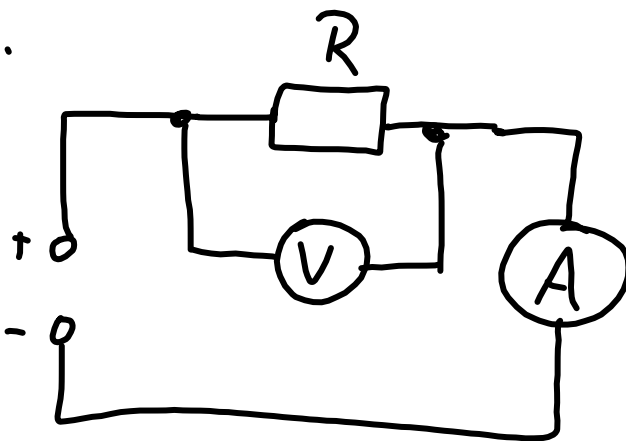
H. odpor R ... jednotka 1Ω (ohm)
 vodič
 (Resistor) má odpor 1Ω , kdyžá jím při
 napětí $1V$ (na konci vodiče) protéká
 proud $1A$.

---

nř. el. nap.

— (A) — ampérmetr

— (V) — voltmetr

ampérmetrem protéká veškerý proud

voltmetrem proud neprotéká (nebo jím nepatří)

Ohmův zákon

el. proud I jedn. A (ampér)

el. napětí * U V (volt)

el. odpor R jedn. Ω (ohm)

Pro daný vodič je podíl $\frac{U}{I}$ konstantní

$$R = \frac{U}{I}$$

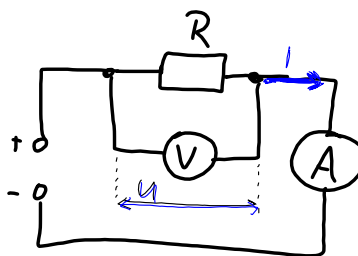
nebo: Proud vodičem je přímo úměrný napětí na koncích vodiče.

$$I = \frac{1}{R} \cdot U$$

$$\begin{aligned} U &= R \cdot I \\ I &= \frac{U}{R} \end{aligned}$$

konstanta
úměrnosti

$$\frac{U}{R \cdot I}$$

- * poznámka: el. napětí suché baterie (AA) je 1,5 V
 malější - " - 1,22 V
 články olověného akumulátoru 2 V
 startovací baterie automobilu 12 V
 (6 článků po 2 V)
 síťové napětí v domácnosti 230 V
 tramvajová trakce 600 V

Elektrický odpor vodiče

$$R \sim \frac{l}{S}$$

l... délka vodiče

S... plocha kolmého řezu vodičem

$$R = \rho \cdot \frac{l}{S}$$

ρ ... měřicí elektrický odpor daného materiálu

pro měď: $\rho_{Cu} = 0,0169 \mu\Omega \cdot m \left(0,0169 \cdot 10^{-6} \Omega \cdot m \right)$
 $= 0,0000000169 \Omega \cdot m$

Pro $R = ?$

$d = 0,48 \text{ mm}$ $r = 0,24 \text{ mm} = 0,24 \cdot 10^{-3} \text{ m}$

$l = 110 \text{ cm} = 1,1 \text{ m}$

$$R = \rho \cdot \frac{l}{S} =$$

$R = 0,89 ?$

$$= \rho \cdot \frac{l}{\pi r^2} = \frac{0,0169 \cdot 10^{-6} \cdot 1,1}{\pi \cdot (0,24 \cdot 10^{-3})^2} = \frac{0,0169 \cdot 1,1 \cdot 10^{-6}}{\pi \cdot 0,24^2 \cdot 10^{-6}} =$$

$= 0,1027 \Omega \doteq \underline{\underline{0,103 \Omega}}$

$$\frac{10^{-6}}{10^{-6}} = 10^{-6-(-6)} = 10^{-6+6} = 10^0 = 1$$

(můžeme zkrátit)

měřením jsme zjistili, že při
napětí U protéká vodičem proud I .

$$U = 24,4 \text{ mV} = 0,0244 \text{ V}$$

$$I = 0,24^* \text{ A}$$

$$R = \frac{U}{I} = \frac{0,0244}{0,24} = 0,1016 \approx 0,102 \Omega$$

Vypočtem R rozměru měděného drátu jsme
měli odpor drátu $0,103 \Omega$ a měřením
napětí a proudu nám odpor vyšel $0,102 \Omega$.

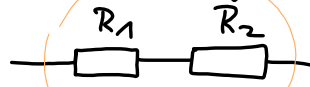
(Vzhledem k tomu, že jsme při měření měřili
hodnoty zaokrouhlovali na 2 platné číslice*, měli
bychom i výsledky zaokrouhlit na 2 platné číslice.
Po vhodném zaokrouhlení se oba výsledky shodují.

$$R \text{ měření rozměru: } R = 0,10 \Omega$$

$$R \text{ měření proudu a napětí: } R = 0,10 \Omega$$

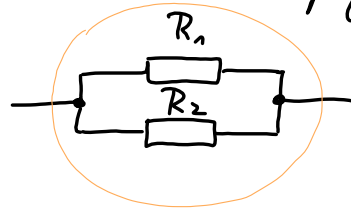
Řazení odporů

sériové zapojení (za sebou)

výsledný odpor R

$$R = R_1 + R_2$$

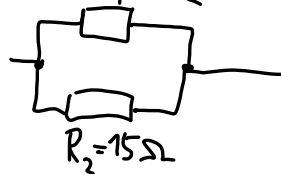
paralelní zapojení („vedle sebe“)

pro výsledný odpor R platí:

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2}$$

Př: Spočítek výsledný odpor paraleln. zap.
odporů $R_1 = 5 \Omega$ $R_2 = 15 \Omega$.

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{5} + \frac{1}{15}$$

$$\frac{1}{R} = \frac{3+1}{15}$$

$$\frac{1}{R} = \frac{4}{15}$$

$$R = \frac{15}{4} \Omega$$

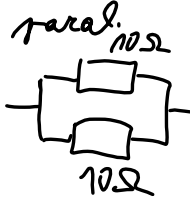
$$\underline{R = 3,75 \Omega}$$

$$\left(\begin{array}{l} \frac{1}{R} = \frac{4}{15} \\ \frac{R}{1} = \frac{15}{4} \end{array} \right)$$

Př: Spočítejte výsledný odpor sériově a paral.
rozpojených a) dvou b) tří c) pěti d) desíti
stejných rezistorů, každý o odporu $10\ \Omega$.

$$R_1 = R_2 = \dots R_{10} = R' = 10\ \Omega$$

a) sériov. $R = 2 \cdot R' = 2 \cdot 10\ \Omega = 20\ \Omega$

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} = \frac{1}{R'} + \frac{1}{R'} = \frac{2}{R'}$$

$$\frac{1}{R} = \frac{2}{R'}$$

$$R = \frac{R'}{2} = \frac{10}{2} = 5\ \Omega$$

b) 3 odpory sériov. $R = 3 \cdot 10 = 30\ \Omega$

paralelní

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{R'} + \frac{1}{R'} + \frac{1}{R'} = \frac{1+1+1}{R'} = \frac{3}{R'}$$

$$R = \frac{R'}{3} = \frac{10}{3}\ \Omega = 3\bar{3}\ \Omega$$

c) 5 odporů: sériově: $R = 5 \cdot 10 = 50\ \Omega$

paral.

$$\frac{1}{R} = \frac{1}{R'} + \frac{1}{R'} + \frac{1}{R'} + \frac{1}{R'} + \frac{1}{R'} = \frac{5}{R'}$$

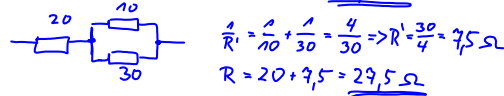
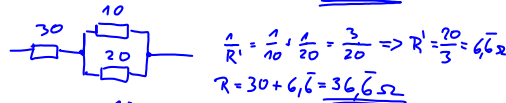
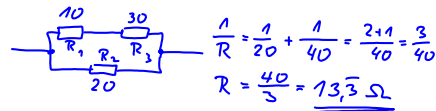
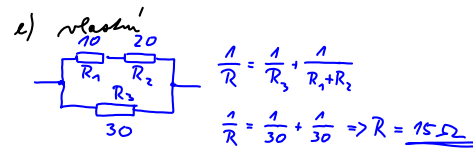
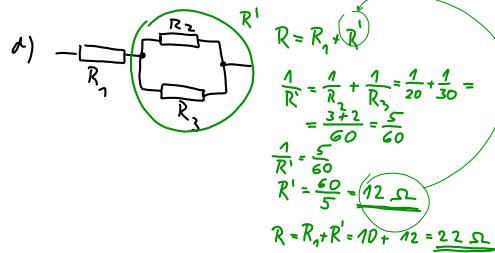
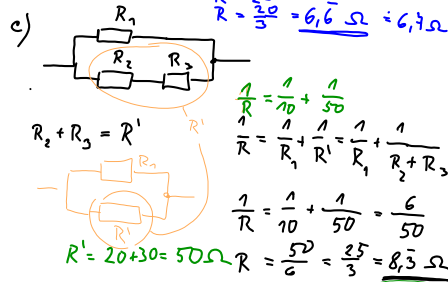
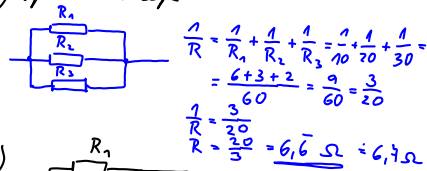
$$R = \frac{R'}{5} = \frac{10}{5} = 2\ \Omega$$

d) 1. $R = 10 \cdot R' = 10 \cdot 10 = 100\ \Omega$

$$\uparrow \cdot \frac{1}{R} = 10 \cdot \frac{1}{R'} = \frac{10}{R'}$$

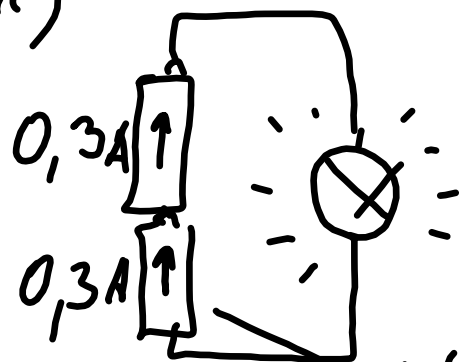
$$R = \frac{R'}{10} = \frac{10}{10} = 1\ \Omega$$

Pr: Izračunajte ekvivalentni otpor niza i
 rasporedi pri daljini $R_1 = 10\Omega, R_2 = 20\Omega, R_3 = 30\Omega$
 a) niza [cos] Du
 b) paral. rasp. Du

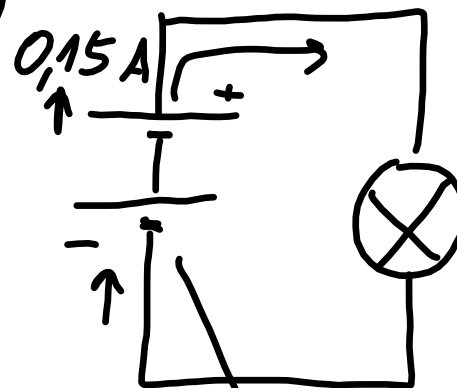
pozn. nameran' vol.

1)

číslicová vybitá

2)

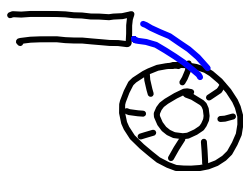

vybitá $U = 0V$

Elektrická energie

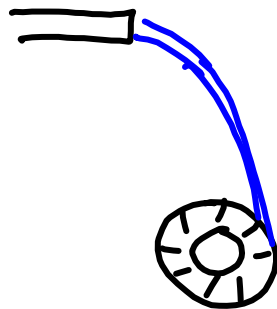
analogie

výkon X

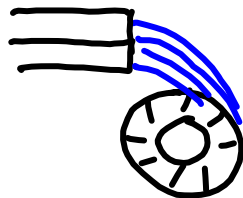

(dvojnásobná výživa)

výkon 2X

(dvojnásobný proud)

výkon 3X

- i elektrický výkon je úměrný napětí a proudu
(na odporu)

$P \dots$ výkon

$$P = U \cdot I \quad (\text{jedn. } 1 \text{ W})$$

DÚ: PĚ

Jaký je výkon el. žárovky, kterou při napětí
6 V proudí proud 0,5 A?

$$U = 6 \text{ V}$$

$$I = 0,5 \text{ A}$$

$$P = U \cdot I = 6 \cdot 0,5 = 3 \text{ W}$$

Výkon žárovky je 3 W. (resp. Příkon žárovky je 3 W.)

Práce u. varičů vyrobená za 2 hodiny
je 15,2 MJ. ($P = 2116 \text{ W}$)

Jakou práci (v kilowatthodinách)...

$$A = 2 \text{ h}$$

$$P = 2116 \text{ W} = 2,116 \text{ kW}$$

$$W = P \cdot A = 2 \cdot 2,116 = \underline{4,232 \text{ kWh}}$$

Varič vyrobená .....

$$\underline{P_i}: \quad P = 100\text{W} = 0,1 \text{ kW}$$

$$t = 1 \text{ den} = 24 \text{ h}$$

$$E = ?$$

$$E = W = P \cdot t = 24 \cdot 0,1 = \underline{\underline{2,4 \text{ kWh}}}$$

Př: $A = 500 \text{ h}$ (roční přívod energie
v jednom období)
cena 5 Kč/kWh

a) $P = 100 \text{ W} = 0,1 \text{ kW}$

b) $P' = 12 \text{ W} = 0,012 \text{ kW}$

---

a) $W = P \cdot A = 0,1 \cdot 500 = 50 \text{ kWh}$

cena: $5 \cdot 50 = 250 \text{ Kč}$

b) $W = P \cdot A = 0,012 \cdot 500 = \underline{6 \text{ kWh}}$

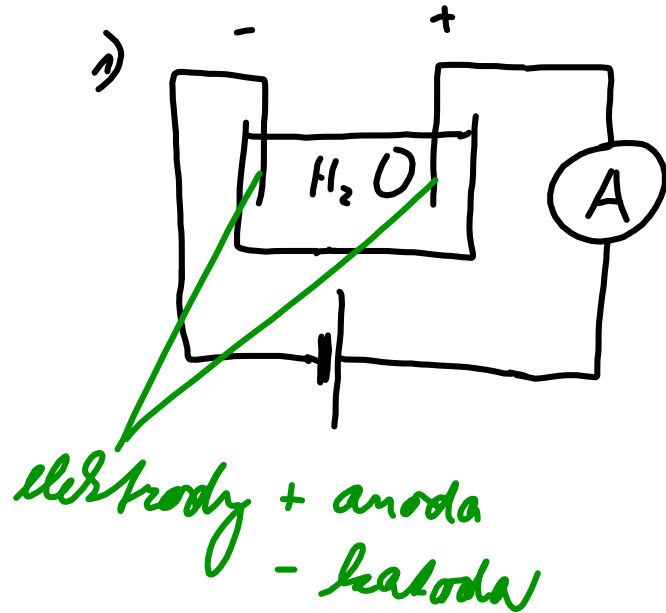
cena: 30 Kč

úspora $250 - 30 = \underline{\underline{220 \text{ Kč}}}$

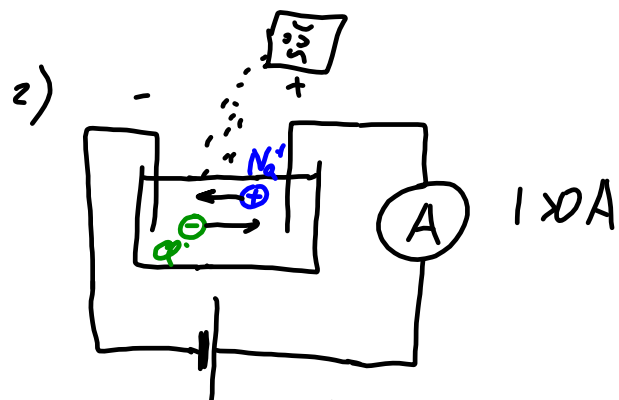
---

poznámka: „základ 100W zářivka“ - důvod
úspory o energii

Elektrický proud v kapalinách

$I = 0 \text{ A}$ ... čistá voda (chemický čidlá)
nemá moziče má boji,
nemá elektr. proud

(kvalitativně)
 roztok ... NaCl - se ve vodě rozštěluje (disociuje)
 na Na^+ sodikový iont
 Cl^- iont chlór
 ionty se kationem pohybují a vytrácejí el. proud

vodivá kapalina - elektrolyt

Kladní ionty - budou se vytráčet
 jako mezikristalický na katodě

Záporní ionty - " - na anodě

27.6.2017 - pokusný provedení

